T006 A HÀM VI Q33 Kinh 919

Đại Tạng Kinh (Linh Sơn Pháp Bảo)

TAÏP A HAØM QUYEÅN 33

KINH 9191 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Truùc, khu Ca-lan-ñaø taïi thaønh Vöông xaù. Baáy giôø Theá Toân baûo caùc Tyø-kheo: “Theá gian coù ba loaïi ngöïa hay. Nhöõng gì laø ba? Coù loaïi ngöïa coù ñuû söï nhanh nheïn, nhöng chaúng coù ñuû saéc, chaúng coù ñuû hình theå; coù loaïi ngöïa coù ñuû nhanh nheïn, coù ñuû saéc, nhöng chaúng coù ñuû hình theå; coù loaïi ngöïa coù ñuû nhanh nheïn, coù ñuû saéc, cuõng coù ñuû hình theå. Cuõng vaäy, ôû trong Phaùp luaät naøy coù ba haøng thieän nam. Nhöõng gì laø ba? Coù haøng thieän nam coù ñuû nhanh nheïn, nhöng chaúng coù ñuû saéc, chaúng coù ñuû hình theå; coù haøng thieän nam coù ñuû nhanh nheïn, coù ñuû saéc, nhöng chaúng coù ñuû hình theå; coù haøng thieän nam coù ñuû nhanh nheïn, coù ñuû saéc, coù ñuû hình theå. “Theá naøo laø haøng thieän nam coù ñuû nhanh nheïn, nhöng chaúng coù ñuû saéc, chaúng coù ñuû hình theå? Haøng thieän nam bieát nhö thaät ‘Ñaây laø Khoå Thaùnh ñeá’, bieát nhö thaät ‘Ñaây laø Khoå taäp Thaùnh ñeá’, bieát nhö thaät ‘Ñaây laø Khoå dieät Thaùnh ñeá’, bieát nhö thaät ‘Ñaây laø Khoå dieät ñaïo Thaùnh ñeá’. Bieát nhö vaäy, thaáy nhö vaäy, taâm giaûi thoaùt duïc höõu laäu, taâm giaûi thoaùt höõu höõu laäu, taâm giaûi thoaùt voâ minh höõu laäu, bieát raèng ‘Ta, söï sanh ñaõ döùt, phaïm haïnh ñaõ laäp, nhöõng vieäc caàn laøm ñaõ laøm xong, töï bieát khoâng coøn taùi sanh ñôøi sau nöõa’, ñoù goïi laø coù ñuû nhanh nheïn. Theá naøo laø chaúng coù ñuû saéc? Neáu coù ai hoûi veà Luaän, Luaät2,... cho ñeán khoâng theå vì ngöôøi maø giaûi noùi, ñoù goïi laø chaúng coù ñuû saéc. Theá naøo laø chaúng coù ñuû hình theå? Chaúng phaûi tieáng taêm, ñöùc lôùn,... cho ñeán chaúng caûm hoùa ñöôïc thuoác men caùc loaïi, ñoù goïi laø chaúng coù ñuû hình theå, hay ñoù cuõng goïi laø thieän nam coù ñuû nhanh nheïn, nhöng chaúng coù ñuû saéc, chaúng coù ñuû hình theå. “Theá naøo laø haøng thieän nam coù ñuû nhanh nheïn, coù ñuû saéc, nhöng

1.
Ñaïi Chaùnh, quyeån 33. AÁn Thuaän Hoäi Bieân, “43. Töông öng Maõ” tieáp theo. Quoác
Dòch quyeån 46. Paøli, A. 3.139 Assaøjaønuya; 9.22 Khaluíka. Tham chieáu, N0100(145).
2.
Baûn Paøli: abhidhamme abhivinaye paóhaö, hoûi veà Thaéng phaùp, Thaéng luaät.

chaúng coù ñuû hình theå? Haøng thieän nam bieát nhö thaät ‘Ñaây laø Khoå Thaùnh ñeá,... cho ñeán khoâng coøn taùi sanh ñôøi sau nöõa’, ñoù goïi laø coù ñuû nhanh nhaïy. Theá naøo laø coù ñuû saéc? Neáu coù ai hoûi veà Luaän, Luaät,... cho ñeán coù theå vì hoï quyeát ñònh giaûi noùi, ñoù goïi laø coù ñuû saéc. Theá naøo laø chaúng coù ñuû hình theå? Chaúng phaûi tieáng taêm, ñöùc lôùn,... cho ñeán khoâng theå caûm hoùa ñöôïc thuoác men caùc loaïi, ñoù goïi laø haøng thieän nam coù ñuû nhanh

nheïn, coù ñuû saéc, nhöng chaúng coù ñuû hình theå. “Theá naøo laø haøng thieän nam coù ñuû nhanh nheïn, coù ñuû saéc, cuõng coù ñuû hình theå? Haøng thieän nam bieát nhö thaät ‘Ñaây laø Khoå Thaùnh ñeá,... cho ñeán khoâng coøn taùi sanh ñôøi sau nöõa’, ñoù goïi laø coù ñuû nhanh nheïn. Theá naøo laø saéc coù ñuû? Haøng thieän nam neáu coù ai hoûi veà Luaän, Luaät,... cho ñeán coù theå vì hoï quyeát ñònh giaûi noùi, ñoù goïi laø coù ñuû saéc. Theá naøo laø coù ñuû hình theå? Haøng thieän nam tieáng taêm, ñöùc lôùn,... cho ñeán theå caûm hoùa thuoác men caùc loaïi, ñoù goïi coù ñuû hình theå, hay ñoù goïi laø haøng thieän nam coù ñuû nhanh nheïn, coù ñuû saéc, coù ñuû hình theå.” Sau khi Ñöùc Phaät noùi kinh naøy xong, caùc Tyø-kheo nghe nhöõng gì Phaät ñaõ daïy, hoan hyû phuïng haønh. M KINH 920. TAM3 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Truùc, khu Ca-lan-ñaø taïi thaønh Vöông xaù. Baáy giôø Theá Toân baûo caùc Tyø-kheo: “Theá gian coù ba loaïi ngöïa toát ñöôïc vua duøng ñeå keùo xe. Nhöõng gì laø ba? Loaïi ngöïa toát coù ñuû saéc, coù ñuû löïc, coù ñuû nhanh nheïn. Cuõng vaäy, ôû Chaùnh phaùp luaät cuõng coù ba haøng thieän nam, laø nôi theá gian phuïng söï, cuùng döôøng cung kính, laø ruoäng phöôùc treân heát. Nhöõng gì laø ba? Haøng thieän nam coù ñuû saéc, coù ñuû löïc, coù ñuû nhanh nheïn. “Theá naøo laø coù ñuû saéc? Laø haøng thieän nam soáng an truï tònh giôùi, luaät nghi Ba-la-ñeà-moäc-xoa, coù ñaày ñuû oai nghi haønh xöû, thaáy toäi vi teá thöôøng phaùt sanh loøng sôï haõi, thoï trì hoïc giôùi. Ñoù goïi laø coù ñuû saéc. Theá naøo laø coù ñuû löïc? Ñoái vôùi phaùp aùc baát thieän ñaõ sanh khieán ñoaïn dieät,

3. Paøli, A.94-96 AØjaøniya. Cf. N0100(146).

phaùt khôûi yù duïc, tinh caàn phöông tieän, nhieáp thoï taêng tröôûng. Ñoái vôùi phaùp aùc baát thieän chöa sanh khoâng cho sanh khôûi, phaùt khôûi yù duïc, tinh caàn phöông tieän, nhieáp thoï taêng tröôûng. Ñoái vôùi phaùp thieän chöa sanh khieán sanh khôûi, phaùt khôûi yù duïc, tinh caàn phöông tieän, nhieáp thoï taêng tröôûng. Ñoái vôùi phaùp thieän ñaõ sanh, an truï khoâng cho maát, phaùt khôûi yù duïc, tinh caàn phöông tieän, nhieáp thoï taêng tröôûng. Ñoù goïi laø coù ñuû löïc. Theá naøo laø coù ñuû nhanh nheïn? Laø bieát nhö thaät ‘Ñaây laø Khoå Thaùnh ñeá’,... cho ñeán ñaït ñöôïc A-la-haùn, khoâng coøn taùi sanh ñôøi sau nöõa, ñoù goïi laø coù ñuû nhanh nheïn, hay goïi laø haøng thieän nam coù ñuû saéc, coù ñuû löïc, coù ñuû nhanh nheïn.” Sau khi Ñöùc Phaät noùi kinh naøy xong, caùc Tyø-kheo nghe nhöõng gì Phaät ñaõ daïy, hoan hyû phuïng haønh. M KINH 921. TÖÙ4 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Truùc, khu Ca-lan-ñaø taïi thaønh Vöông xaù. Baáy giôø Theá Toân baûo caùc Tyø-kheo: “Ngöïa toát theá gian coù ñuû boán naêng löïc5, neân bieát chuùng ñöôïc vua duøng ñeå keùo xe. Nhöõng gì laø boán? Ñoù laø khoân ngoan6, nhanh nheïn, kham naêng, thuaàn taùnh7. Cuõng vaäy, haøng thieän nam thaønh töïu boán ñöùc, ñöôïc theá gian toân troïng, phuïng söï cuùng döôøng, laø ñaùm ruoäng phöôùc treân heát. Nhöõng gì laø boán? Laø thieän nam thaønh töïu giôùi thaân voâ hoïc, ñònh thaân voâ hoïc, tueä thaân voâ hoïc vaø giaûi thoaùt thaân voâ hoïc.” Sau khi Ñöùc Phaät noùi kinh naøy xong, caùc Tyø-kheo nghe nhöõng gì Phaät ñaõ daïy, hoan hyû phuïng haønh.

M

4.

Paøli, A. 4.256-257. AØjaøniya. Cf. N0100(147).

5.

Ñeå baûn: naêng à. Toáng-Nguyeân-Minh: chuûng ºØ. Baûn Paøli: raóóo bhaddo assaøjaøniyo, ngöïa toát khoân ngoan cuûa vua.

6.

Haùn: hieàn thieän ½å ½. Paøli: bhaddo; xem cht. 6 ôû treân.

7.

Boán yeáu toá, theo baûn Paøli: vaòòasampanno, balasampanno, javasampanno, aørohaparioàaøhasampanno: coù saéc, coù löïc, coù söï nhanh nheïn, coù thaân hình cao lôùn.

KINH 922. TIEÂN AÛNH8 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Truùc, khu Ca-lan-ñaø taïi thaønh Vöông xaù. Baáy giôø Theá Toân baûo caùc Tyø-kheo: “Theá gian coù boán loaïi ngöïa toát. Coù loaïi ngöïa toát ñoùng vaøo xe laøm xe thaêng baèng, nhìn thaáy boùng roi lieàn chaïy nhanh, bieát caùch nhìn nhöõng ñoäng taùc ngöôøi ñieàu khieån, nhanh chaäm, phaûi traùi theo yù ngöôøi ñieàu khieån. Naøy Tyø-kheo, ñoù laø caùi ñöùc thöù nhaát cuûa con ngöïa toát theá gian. “Laïi nöõa, Tyø-kheo, theá gian coù loaïi ngöïa toát khoâng theå nhìn boùng roi maø töï sôï haõi, nhöng neáu duøng roi gaäy chaïm vaøo loâng ñuoâi cuûa noù, coù theå laøm cho noù sôï haõi chaïy nhanh, tuøy theo yù cuûa ngöôøi ñieàu khieån maø chaïy nhanh hay chaäm, beân phaûi hay beân traùi. Ñoù goïi laø loaïi ngöïa toát thöù hai theá gian. “Laïi nöõa, Tyø-kheo, hoaëc theá gian coù loaïi ngöïa toát khoâng theå nhìn boùng roi hay ñeå chaïm vaøo loâng da môùi coù theå theo yù ngöôøi, maø phaûi duøng ñeán roi gaäy ñaùnh nheï vaøo da thòt, môùi coù theå sôï haõi chaïy, theo yù ngöôøi ñieàu khieån, chaïy nhanh hay chaäm, beân phaûi hay beân traùi, naøy Tyø-kheo, ñoù goïi laø ngöïa toát thöù ba. “Laïi nöõa, Tyø-kheo, theá gian coù loaïi ngöïa toát khoâng theå nhìn boùng roi vaø chaïm vaøo loâng da, hay ñaùnh nheï vaøo da thòt, maø phaûi duøng duøi saét ñaâm vaøo thaân, xuyeân suoát qua da, ñaû thöông xöông coát, khi ñoù ngöïa môùi kinh haõi keùo xe, treân ñöôøng chaäm hay nhanh, phaûi hay traùi theo yù ngöôøi ñieàu khieån, ñoù goïi laø loaïi ngöïa toát thöù tö cuûa theá gian. “Cuõng vaäy, trong Chaùnh phaùp luaät cuõng coù boán haøng thieän nam. Nhöõng gì laø boán? Haøng thieän nam khi nghe nhöõng ngöôøi nam ngöôøi nöõ choøm xoùm laùng gieàng khaùc bò taät beänh khoán khoå cho ñeán saép cheát; nghe vaäy lieàn phaùt sanh loøng sôï haõi vôùi chaùnh tö duy, nhö con ngöïa toát kia chæ caàn nhìn boùng roi laø ñieàu khieån noù ñöôïc. Ñoù goïi laø haøng thieän nam thöù nhaát ôû trong Chaùnh phaùp luaät coù khaû naêng töï ñieàu phuïc.

8. Boùng roi. Paøli, A. 4.113 Patoda. Cf. N0100(148).

“Laïi nöõa, coù haøng thieän nam khoâng do nghe nhöõng ngöôøi nam ngöôøi nöõ choøm xoùm laùng gieàng khaùc bò khoå vì laõo beänh töû sanh loøng sôï haõi vôùi chaùnh tö duy, nhöng phaûi thaáy nhöõng ngöôøi nam ngöôøi nöõ choøm xoùm laùng

gieàng khaùc bò khoå vì laõo beänh töû thì môùi sanh loøng sôï haõi vôùi chaùnh tö duy, nhö con ngöïa toát kia caàn chaïm vaøo loâng ñuoâi cuûa noù, thì coù theå nhanh choùng ñieàu phuïc theo yù ngöôøi ñieàu khieån. Ñoù goïi laø haøng thieän nam thöù hai ôû trong Chaùnh phaùp luaät coù khaû naêng töï ñieàu phuïc. “Laïi nöõa, coù haøng thieän nam khoâng do nghe, thaáy nhöõng ngöôøi nam nöõ choøm xoùm laùng gieàng khaùc bò khoå vì laõo beänh töû maø sanh loøng sôï haõi vôùi chaùnh tö duy; nhöng vì thaáy thaønh aáp choøm xoùm coù nhöõng ngöôøi quen bieát, thaân thuoäc bò khoå vì laõo beänh töû neân sanh loøng sôï haõi vôùi chaùnh tö duy. Nhö con ngöïa toát kia, phaûi bò roi chaïm vaøo da thòt, sau ñoù môùi chòu theo yù ñieàu phuïc ngöôøi ñieàu khieån, ñoù goïi laø haøng thieän nam ôû trong Chaùnh phaùp luaät coù theå töï ñieàu phuïc. “Laïi nöõa, coù haøng thieän nam khoâng do nghe thaáy nhöõng ngöôøi nam nöõ choøm xoùm laùng gieàng khaùc vaø nhöõng ngöôøi thaân thuoäc bò khoå vì laõo beänh töû neân sanh loøng sôï haõi vôùi chaùnh tö duy; nhöng chính töï thaân bò khoå vì laõo beänh töû môùi sanh loøng nhaøm tôûm sôï haõi vôùi chaùnh tö duy. Nhö con ngöïa toát kia, phaûi bò ñaâm vaøo da thòt thaáu xöông coát, sau ñoù môùi chòu theo yù ñieàu phuïc cuûa ngöôøi ñieàu khieån, thì ñoù goïi laø haøng thieän nam thöù tö ôû trong Chaùnh phaùp luaät coù theå töï ñieàu phuïc.” Phaät noùi kinh naøy xong, caùc Tyø-kheo nghe nhöõng gì Phaät daõ daïy, hoan hyû phuïng haønh. M KINH 923. CHÆ-THI9 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi, Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Truùc, khu Ca-lan-ñaø, taïi thaønh

9. Paøli, A. 4.111 Kesi.

Vöông xaù. Baáy giôø, coù ngöôøi luyeän ngöïa teân laø Chæ-thi10 ñeán choã Phaät, cuùi ñaàu leã döôùi chaân Phaät, roài ngoài lui qua moät beân, baïch Phaät raèng: “Con coi theá gian thaät laø ñaùng khinh mieät, gioáng nhö baày deâ. Theá Toân! Chæ coù con môùi coù khaû naêng ñieàu phuïc ngöïa ñieân, ngöïa hoang, ngöïa döõ. Con coù phöông phaùp, chæ caàn trong giaây laùt laø coù theå khieán cho nhöõng chöùng taät cuûa chuùng hieän ra vaø tuøy theo taät ñoù maø coù caùch ñieàu phuïc.” Phaät baûo chuû tuï laïc luyeän ngöïa: “OÂng coù bao nhieâu caùch ñeå ñieàu phuïc ngöïa?” Ngöôøi luyeän ngöïa baïch Phaät: “Coù ba caùch ñeå ñieàu phuïc ngöïa döõ. Nhöõng gì laø ba? Moät laø meàm dòu, hai laø thoâ cöùng, ba laø vöøa meàm dòu vöøa thoâ cöùng.” Phaät baûo chuû tuï laïc: “OÂng duøng ba phöông caùch naøy ñeå ñieàu phuïc ngöïa, neáu khoâng ñieàu phuïc ñöôïc, thì neân laøm theá naøo.” Ngöôøi luyeän ngöïa baïch Phaät: “Neáu khoâng ñieàu phuïc ñöôïc, thì neân gieát noù. Vì sao? Vì chôù ñeå noù laøm nhuïc mình.” Ngöôøi luyeän ngöïa laïi baïch Phaät: “Theá Toân laø Baäc Voâ Thöôïng Ñieàu Ngöï Tröôïng Phu11. Ngaøi ñaõ duøng bao nhieâu phöông phaùp ñeå ñieàu ngöï tröôïng phu?” Phaät baûo chuû tuï laïc: “Ta cuõng duøng ba caùch ñeå ñieàu phuïc tröôïng phu. Nhöõng gì laø ba? Moät laø moät möïc meàm dòu, hai laø moät möïc thoâ cöùng, ba laø vöøa meàm dòu vöøa thoâ cöùng.” Phaät baûo tieáp chuû tuï laïc: “Moät möïc meàm dòu laø, nhö noùi raèng: ‘Ñaây laø thieän haønh cuûa thaân; ñaây laø quaû baùo cuûa thaân thieän haønh. Ñaây laø thieän haønh cuûa mieäng, yù; ñaây laø quaû baùo cuûa mieäng, yù thieän haønh. Ñaây goïi laø trôøi. Ñaây goïi laø ngöôøi. Ñaây goïi laø söï hoùa sanh nôi coõi thieän. Ñaây goïi laø

10. Ñieàu maõ sö danh vieát chæ thi ½Õ °¨ ®v ¦W ¤ê ¥u ¤r. Paøli: kesi assadammasaørathi. 11. Voâ thöôïng ñieàu ngöï tröôïng phu L ¤W ½Õ ±s ¤V ¤Ò. Paøli: anuttaro dammasaørathi, vò huaán luyeän ngöôøi khoâng coøn ai hôn. Moät trong möôøi hieäu cuûa Phaät.

Nieát-baøn'. Ñoù goïi laø moät möïc meàm deûo. "Moät möïc thoâ cöùng laø, nhö noùi: 'Ñaây laø aùc haønh cuûa thaân; ñaây laø quaû baùo cuûa thaân aùc haønh. Ñaây laø aùc haønh cuûa mieäng, yù; ñaây laø quaû baùo cuûa mieäng, yù caùc haønh. Ñaây goïi laø ñòa nguïc. Ñaây goïi laø ngaï quyû. Ñaây goïi laø suùc sanh. Ñaây goïi laø aùc thuù. Ñaây goïi laø ñoïa aùc thuù'. Ñoù laø söï giaùo hoùa thoâ cöùng cuûa Nhö Lai. "Vöøa meàm dòu vöøa thoâ cöùng laø coù luùc thieän haønh cuûa thaân; coù luùc noùi quaû baùo cuûa thieän haønh cuûa thaân. Coù luùc noùi thieän haønh cuûa mieäng, yù; coù luùc noùi quaû baùo thieän haønh cuûa mieäng, yù. Coù luùc noùi aùc haønh cuûa thaân; coù luùc noùi quaû baùo aùc haønh cuûa thaân. Coù luùc noùi aùc haønh cuûa mieäng, yù; coù luùc noùi quaû baùo aùc haønh cuûa mieäng, yù. Nhö vaäy goïi laø trôøi, nhö vaäy goïi laø ngöôøi, nhö vaäy goïi laø ñöôøng laønh, nhö vaäy goïi laø Nieát-baøn; nhö vaäy goïi laø ñòa nguïc, nhö vaäy goïi laø suùc sanh, ngaï quyû, nhö vaäy goïi laø ñöôøng aùc, nhö vaäy goïi laø ñoïa ñöôøng aùc.' Ñoù goïi laø söï giaùo hoùa vöøa meàm dòu vöøa thoâ cöùng cuûa Nhö Lai."

Ngöôøi luyeän ngöïa baïch Phaät: "Theá Toân! Neáu duøng ba phöông phaùp naøy ñeå ñieàu phuïc chuùng sanh, nhöng neáu khoâng ñieàu phuïc ñöôïc thì phaûi nhö theá naøo?" Phaät baûo chuû tuï laïc: "Cuõng phaûi gieát hoï ñi. Vì sao? Vì khoâng neân ñeå hoï laøm nhuïc Ta." Ngöôøi luyeän ngöïa baïch Phaät: "Ñoái vôùi phaùp cuûa Theá Toân, neáu saùt sanh thì khoâng thanh tònh. Trong phaùp cuûa Theá Toân cuõng khoâng cho saùt sanh, maø nay laïi baûo gieát, vaäy yù nghóa cuûa noù theá naøo?" Theá Toân baûo chuû tuï laïc: "Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Trong phaùp cuûa Nhö Lai saùt sanh laø khoâng thanh tònh; trong phaùp cuûa Nhö Lai cuõng khoâng cho saùt sanh. Nhöng trong phaùp cuûa Nhö Lai neáu duøng ba phöông phaùp ñeå giaùo duïc, vaãn khoâng ñieàu phuïc ñöôïc, Ta seõ khoâng noùi ñeán hoï, khoâng daïy, khoâng nhaéc nöõa. Chuû tuï laïc, yù oâng theá naøo? Trong phaùp Nhö Lai, khoâng noùi ñeán hoï, khoâng daïy, khoâng nhaéc nöõa, haù khoâng phaûi laø gieát sao?"

Ngöôøi luyeän ngöïa baïch Phaät: "Thaät vaäy, baïch Theá Toân, khoâng noùi ñeán hoï, vónh vieãn khoâng daïy, khoâng nhaéc nöõa thì ñích thò hoï ñaõ cheát roài! Vì vaäy cho neân, töø ngaøy hoâm nay toâi lìa caùc nghieäp aùc baát thieän." Phaät baûo chuû tuï laïc:

"Laønh thay nhöõng lôøi naøy!" Ngöôøi chuû tuï laïc luyeän ngöïa Chæ-thi nghe nhöõng gì Phaät ñaõ daïy, hoan hyû, tuøy hyû, leã döôùi chaân roài lui. M KINH 924. HÖÕU QUAÙ12 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi, phaät ôû trong vöôøn Truùc, khu Ca-lan-ñaø taïi thaønh Vöông xaù. Baáy giôø, Theá Toân baûo caùc Tyø-kheo: "Ngöïa theá gian coù taùm caùch thaùi13. Nhöõng gì laø taùm? Khi ngöïa döõ keùo xe, thì chaân sau ñaù ngöôøi, chaân tröôùc quyø xuoáng ñaát, ñaàu luùc laéc, caén ngöôøi. Ñoù goïi laø caùch thaùi thöù nhaát cuûa ngöïa theá gian. Laïi nöõa, khi ngöïa döõ

keùo xe, cuùi ñaàu xuoáng laøm rung aùch. Ñoù goïi laø caùch thaùi thöù hai cuûa ngöïa döõ theá gian. Laïi nöõa, khi ngöïa döõ theá gian keùo xe thì mang xe xuoáng leà ñöôøng maø ñi, hoaëc laøm cho xe nghieâng khieán cho noù bò laät. Ñoù goïi laø caùch thaùi thöù ba. Laïi nöõa, khi ngöïa döõ theá gian keùo xe, ngaång ñaàu leân maø chaïy ñi. Ñoù goïi laø caùch thaùi thöù tö cuûa ngöïa döõ theá gian. Laïi nöõa, khi ngöïa döõ theá gian keùo xe, môùi bò ít roi gaäy, thì hoaëc laøm cho ñöùt daây cöông, hay böùt daøm, chaïy ngang chaïy doïc. Ñoù goïi laø caùch thaùi thöù naêm. Laïi nöõa, khi ngöïa döõ theá gian keùo xe, giô hai chaân tröôùc leân laøm nhö ngöôøi ñöùng. Ñoù laø caùch thaùi thöù saùu. Laïi nöõa, khi ngöïa döõ theá gian keùo xe, phaûi duøng roi gaäy môùi chòu ñöùng yeân, khoâng ñoäng. Ñoù laø caùch thaùi thöù baûy. Laïi nöõa, khi ngöïa döõ theá gian keùo xe, boán chaân chuïm laïi, phuïc saùt ñaát khoâng chòu ñöùng leân. Ñoù goïi laø caùch thaùi thöù taùm. “Con ngöôøi döõ14 cuûa theá gian cuõng vaäy, ôû trong Chaùnh phaùp luaät coù taùm ñieàu loãi. Nhöõng gì laø taùm? Hoaëc Tyø-kheo, khi bò caùc vò Phaïm haïnh cöû toäi bôûi thaáy, nghe, nghi; ngöôøi kia saân giaän, chæ trích trôû laïi ngöôøi cöû toäi raèng: ‘Thaày ngu si, khoâng bieát, khoâng toát. Ngöôøi ta vöøa cöû toäi thaày, sao thaày laïi cöû toäi toâi?’ Nhö con ngöïa döõ kia hai chaân sau

12.

Paøli, A. 8.14 Khaluíka. Cf. N0100(149).

13.

Maõ höõu baùt thaùi °¨ ¦³ ¤K ºA. Paøli: aæææha assakhaôuíke, taùm loaïi ngöïa baát kham.

14.

AÙc tröôïng phu ´c ¤V ¤Ò. Paøli: purusakhaôuíka, con ngöôøi baát kham.

choõi lui, hai chaân tröôùc quî xuoáng ñaát, laøm ñöùt cöông, gaõy aùch. Ñaây goïi laø loãi thöù nhaát cuûa con ngöôøi trong Chaùnh phaùp luaät. “Laïi nöõa, Tyø-kheo khi bò caùc vò phaïm haïnh cöû toäi bôûi thaáy, nghe, nghi; lieàn trôû laïi cöû toäi ngöôøi kia, gioáng nhö ngöïa döõ cöùng coå laøm gaõy aùch. Ñaây goïi laø loãi thöù hai cuûa con ngöôøi trong Chaùnh phaùp luaät. “Laïi nöõa, Tyø-kheo khi bò caùc vò phaïm haïnh cöû toäi bôûi thaáy, nghe, nghi; nhöng khoâng duøng lôøi ñöùng ñaén ñaùp laïi, maø noùi sang chuyeän khaùc, hay khoâng nhaãn, saân nhueá, kieâu maïn, che giaáu, hieàm haän, laøm nhöõng chuyeän voâ lyù, nhö ngöïa döõ kia khoâng ñi ñöôøng thaúng laøm cho xe laät uùp. Ñaây goïi laø loãi thöù ba cuûa con ngöôøi trong Chaùnh phaùp luaät. “Laïi nöõa, Tyø-kheo khi bò caùc vò phaïm haïnh cöû toäi bôûi thaáy, nghe, nghi; khieán cho ngöôøi kia nhôù laïi, nhöng laïi noùi raèng: ‘Toâi chaúng nhôù’ ngang ngaïnh khoâng phuïc, nhö ngöïa döõ kia böôùc thuït luøi. Ñaây goïi laø loãi thöù tö cuûa con ngöôøi trong Chaùnh phaùp luaät. “Laïi nöõa, Tyø-kheo khi bò caùc vò phaïm haïnh cöû toäi bôûi thaáy, nghe, nghi; beøn khinh mieät, khoâng keå gì ñeán ngöôøi khaùc, cuõng khoâng keå gì ñeán chuùng Taêng, tuøy yù oâm y baùt boû ñi, nhö ngöïa döõ kia bò aên roi gaäy, boû chaïy doïc ngang. Ñaây goïi laø loãi thöù naêm cuûa con ngöôøi trong Chaùnh phaùp luaät. “Laïi nöõa, Tyø-kheo khi bò caùc vò phaïm haïnh cöû toäi bôûi thaáy, nghe, nghi; hoï ngoài treân giöôøng cao tranh luaän quanh

co vôùi caùc Thöôïng toïa, nhö ngöïa döõ kia ñöùng hai chaân nhö ngöôøi. Ñaây goïi laø loãi thöù saùu cuûa con ngöôøi trong Chaùnh phaùp luaät. “Laïi nöõa, Tyø-kheo khi bò caùc vò phaïm haïnh cöû toäi bôûi thaáy, nghe, nghi; hoï im laëng khoâng ñaùp, ñeå xuùc naõo ñaïi chuùng, nhö ngöïa döõ kia bò roi gaäy vaãn trô trô khoâng ñoäng. Ñaây goïi laø loãi thöù baûy cuûa con ngöôøi trong Chaùnh phaùp luaät. “Laïi nöõa, Tyø-kheo khi bò caùc vò phaïm haïnh cöû toäi bôûi thaáy, nghe, nghi; ngöôøi bò cöû toäi lieàn xaû giôùi, töï sanh thoaùi thaát, ñeán tröôùc cöûa chuøa noùi raèng: ‘OÂng maëc nhieân maø soáng hoan hyû khoaùi laïc, toâi töï xaû giôùi lui veà,’ nhö con ngöïa döõ kia boán chaân chuïm laïi, phuïc saùt ñaát khoâng ñoäng. Ñaây goïi laø loãi thöù taùm cuûa con ngöôøi trong Chaùnh phaùp luaät. Ñoù goïi laø Tyø-kheo ñoái trong Chaùnh phaùp luaät coù taùm ñieàu loãi laàm cuûa con ngöôøi.”

Phaät noùi kinh naøy xong, caùc Tyø-kheo nghe nhöõng gì Phaät daïy, hoan hyû phuïng haønh. M

KINH 925. BAÙT CHUÛNG ÑÖÙC15 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi, Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Truùc, khu Ca-lan-ñaø taïi thaønh Vöông xaù. Baáy giôø Theá Toân baûo caùc Tyø-kheo: “Ngöïa toát ôû theá gian thaønh töïu ñöôïc taùm ñöùc, theo yù muoán cuûa ngöôøi, ñi ñöôøng nhieàu ít16. Nhöõng gì laø taùm? Sanh nôi queâ höông cuûa gioáng ngöïa toát17. Ñoù laø ñöùc thöù nhaát cuûa ngöïa toát. “Laïi nöõa, theå taùnh oân hoøa, khoâng laøm ngöôøi kinh sôï18. Ñoù laø ñöùc thöù hai cuûa ngöïa toát. “Laïi nöõa, ngöïa toát khoâng löïa choïn ñoà aên thöùc uoáng. Ñoù laø ñöùc thöù ba cuûa ngöïa toát. “Laïi nöõa, ngöïa toát gheâ tôûm choã nhô khoâng saïch, choïn ñaát saïch ñeå naèm. Ñoù laø ñöùc thöù tö cuûa ngöïa toát. “Laïi nöõa, ngöïa toát luoân theå hieän tính tình thaùi ñoä nhaïy caûm tröôùc ngöôøi huaán luyeän19, Maõ sö seõ luyeän taäp cho noù boû nhöõng thaùi ñoä naøy. Ñoù laø ñöùc thöù naêm cuûa ngöïa toát. “Laïi nöõa, ngöïa toát khi ñaõ ñoùng vaøo xe, seõ khoâng ñeå yù nhöõng con ngöïa khaùc; tuøy coã xe naëng nheï maø taän duïng söùc löïc cuûa mình. Ñoù laø ñöùc thöù saùu cuûa ngöïa toát. “Laïi nöõa, ngöïa toát thöôøng theo ñöôøng chaùnh, khoâng ñi laïc ñöôøng. Ñoù laø ñöùc thöù baûy cuûa ngöïa toát. “Laïi nöõa, ngöïa toát duø bò beänh, hoaëc giaø yeáu vaãn gaéng söùc keùo xe khoâng chaùn, khoâng meät. Ñoù laø ñöùc thöù taùm cuûa ngöïa toát.

15. Paøli, A. 8.13 AØjaóóa. Cf. N0100(150). 16. Thuû ñaïo ña thieåu ¨ú ¹D ¦h ¤Ö¡A chöa roõ yù. Paøli: raøjaøraho raølaøbhogo raóóo aíganteva... thích hôïp vôùi vua, ñöôïc vua thoï duïng, laø taøi baûo cuûa vua. 17. Löông maõ höông ¨} °¨ ¶m. Paøli: ubhato suøato hoti, cha meï thuaàn gioáng. 18. Haùn: baát kinh khuûng nhaân ¤£ Åå ®£ ¤H. Paøli: na ca aóóe asse ubbejetaø, khoâng laøm caùc ngöïa khaùc sôï. 19. Paøli: yaøni kho panassa honti saøæheyyaøni kuøæeyyaøni jimheyyaøni vaíkeyyaøni taøni yathaøbhuøtaö saørathissa aøvikattaø hoti, neáu coù nhöõng tính giaûo hoaït, man traù, quanh co, taø vaïy; thaûy ñeàu hieän roõ moät caùch trung thöïc cho ngöôøi huaán luyeän.

“Cuõng vaäy, tröôïng phu20 trong Chaùnh phaùp luaät cuõng thaønh töïu ñöôïc taùm ñöùc, neân bieát ñoù laø baäc Hieàn só21. Nhöõng gì laø taùm? Baäc Hieàn só an truï

chaùnh giôùi, luaät nghi Ba-la-ñeà-moäc-xoa22, coù ñuû oai nghi haønh xöû; thaáy toäi vi teá thöôøng sanh loøng sôï haõi, giöõ gìn hoïc giôùi. Ñoù laø ñöùc thöù nhaát cuûa tröôïng phu trong Chaùnh phaùp luaät. “Laïi nöõa, tröôïng phu tính töï hieàn thieän, kheùo ñieàu phuïc, kheùo an truï, chaúng laøm phieàn, khoâng laøm sôï haõi phaïm haïnh khaùc. Ñoù laø ñöùc thöù hai cuûa tröôïng phu. “Laïi nöõa, tröôïng phu ñi khaát thöïc, theo thöù lôùp, tuøy theo nhöõng gì nhaän ñöôïc, duø ngon hay dôû, taâm vaãn bình ñaúng, khoâng hieàm, khoâng ñaém tröôùc. Ñoù laø ñöùc thöù ba cuûa tröôïng phu. “Laïi nöõa, tröôïng phu sanh taâm yeåm ly caùc nghieäp aùc nôi thaân, mieäng, yù, caùc phaùp aùc baát thieän, cuøng caùc phieàn naõo, chuùng daãn ñeán thoï nhaän caùc baùo khoå nhieät naõo nhieàu laàn; ñoái vôùi söï sanh, giaø, beänh, cheát, öu, bi, khoå, naõo trong ñôøi vò lai laïi caøng yeåm ly. Ñoù laø ñöùc thöù tö cuûa tröôïng phu. “Laïi nöõa, tröôïng phu neáu coù loãi laàm cuûa Sa-moân, maø quanh co, khoâng chaân thaät, haõy nhanh choùng trình leân Ñaïi Sö vaø thieän tri thöùc; Ñaïi Sö thuyeát phaùp chaéc chaén seõ tröø döùt23. Ñoù laø ñöùc thöù naêm cuûa vò tröôïng phu. “Laïi nöõa, tröôïng phu taâm caàu hoïc coù ñuû, nghó nhö vaày: ‘Giaû söû ngöôøi khaùc coù hoïc hay khoâng hoïc, ta cuõng phaûi hoïc. Ñoù laø ñöùc thöù saùu

20. Haùn: tröôïng phu ¤V ¤Ò¡A con ngöôøi, hay ngöôøi ñaøn oâng. Baûn Paøli noùi bhikkhu. 21. Haùn: hieàn só phu ½å ¤h ¤Ò¡A chæ con ngöôøi hieàn thieän (Paøli: bhaddo puriso). Tham chieáu Paøli: aæhahi dhammehi samannaøgato bhikku aøhuneyyo hoti, thaønh töïu taùm phaùp, Tyø-kheo aáy laø vò öùng thænh (xöùng ñaùng ñöôïc toân kính, cuùng döôøng). 22. Paøli: bhikkhu sìlavaø hoti, paøtimokkhasaövarasaövuto viharati, Tyø-kheo coù giôùi, soáng töï cheá ngöï baèng söï cheá ngöï cuûa Giôùi boån. 23. Dòch saùt; nhöng baûn Haùn sai, so saùnh theo thí duï neâu treân. Baûn Paøli: yaøni kho panassa honti saøæheyyaøni kuøæeyyaøni jimheyyaøni vaíkeyyaøni taøni yathaøbhuøtaö aøvakattaø hoti satthiri vaø vióóuøsu vaø sabrahmacaørisu. tesam assa atthaø vaø vióóuø vaø sabrahmacaørì abhinimmadanaøya vaøyamati, Hoaëc (töï mình) coù nhöõng gì laø giaûo hoaït, man traù, sieåm khuùc, khoâng chính tröïc, ñeàu trung thöïc ñöôïc bieåu hieän cho Toân sö hay caùc ñoàng phaïm haïnh coù trí thaáy. (Tyø- kheo) aáy noãâ löïc ñeå ñöôïc Toân sö hay caùc ñoàng phaïm haïnh coù trí söûa sai cho.

cuûa tröôïng phu. “Laïi nöõa, tröôïng phu thöïc haønh taùm Chaùnh ñaïo, chaúng thöïc haønh phi ñaïo. Ñoù laø ñöùc thöù baûy cuûa tröôïng phu. “Laïi nöõa, tröôïng phu suoát ñôøi noã löïc tinh caàn, khoâng chaùn, khoâng meät. Ñoù laø ñöùc thöù taùm cuûa tröôïng phu. “Tröôïng phu thaønh töïu taùm ñöùc nhö vaäy, tuøy thuoäc vaøo söï thöïc haønh cuûa mình maø coù theå tieán trieån nhanh choùng.” Phaät noùi kinh naøy xong, caùc Tyø-kheo nghe nhöõng gì Phaät daïy, hoan hyû phuïng haønh. M KINH 926. SAÈN-ÑAØ CA-CHIEÂN-DIEÂN24 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi Ñöùc Phaät ôû trong tinh xaù Thaâm coác taïi laøng Na-leâ25. Baáy giôø Theá Toân baûo Saèn-ñaø Ca-chieân-dieân26: “Neân tu thieàn chaân thaät, chôù taäp thieàn ngang ngaïnh27. Nhö ngöïa ngang ngaïnh, coät nôi caïnh maùng coû chuoàng ngöïa, noù khoâng nghó: ‘Ta phaûi laøm gì? Ta khoâng phaûi laøm gì?’ maø chæ nghó ñeán thoùc vaø coû. Cuõng vaäy, tröôïng phu tu taäp nhieàu vôùi tham duïc trieàn28, cho neân, vò kia

baèng taâm tham duïc maø tö duy, khoâng bieát nhö thaät con ñöôøng xuaát ly29, taâm thöôøng rong ruoãi, tuøy theo tham duïc trieàn maø caàu chaùnh thoï. Ñoái vôùi saân nhueá, thuïy mieân, traïo hoái, nghi, tuy tu taäp nhieàu, cho neân, ñoái vôùi

24. Paøli, A. 11.10 Sandha. Tham chieáu, N0100(151). 25. Na-leâ tuï laïc Thaâm coác tinh xaù ¨º ±ù »E ¸¨ ²` ¨¦ ºë ªÙ. Paøli: Naøtike Giójakaøvasathe, trong ngoâi nhaø ngoùi ôû Naøtika. 26. Saèn-ñaø Ca-chieân-dieân ªû { ÑÐ © . Paøli: Sandha. 27. Haùn: chaân thaät thieàn, cöôøng löông thieàn u ¹ê ÁI¡A±j ¨} ÁI. Paøli: aøjaøniyajjhaøyitaö, khaluíkajjhaøyitaö, tu thieàn cuûa con ngöïa thuaàn, tu thieàn cuûa con ngöïa chöùng. 28. Haùn: ö tham duïc trieàn ña sôû tu taäp ©ó ³g ±ý Äñ ¦h ©Ò × ²ß. Paøli: kaømaraøgapariyuææhitena cetasaø viharati, soáng vôùi taâm tö bò quaán chaët bôûi tham duïc. 29. Paøli: uppanassa kaømaraøgassa nissaraòaö yathaøbhuøtaö nappaøjaønati, noù khoâng bieát nhö thaät söï xuaát ly ñoái vôùi tham duïc.

ñaïo xuaát ly khoâng bieát nhö thaät; vôùi taâm bò truøm kín bôûi nghi30 maø tö duy ñeå caàu chaùnh thoï. “Naøy Saèn-ñaø, neáu thaät laø ngöïa thuaàn gioáng31 thì khi coät nôi caïnh maùng coû chuoàng ngöïa, noù chaúng nghó ñeán coû, nöôùc, maø chæ nghó ñeán vieäc keùo xe. Cuõng vaäy, tröôïng phu khoâng nieäm töôûng tham duïc trieàn maø an truï32, bieát nhö thaät söï xuaát ly; khoâng vôùi tham duïc trieàn maø caàu chaùnh thoï; cuõng khoâng bò quaán chaët bôûi saân nhueá, thuïy mieân, traïo hoái, nghi, maø phaàn nhieàu an truï vaøo xuaát ly; bieát nhö thaät veà caùc trieàn saân nhueá, thuïy mieân, traïo hoái, nghi; khoâng vôùi nghi trieàn maø caàu chaùnh thoï. “Nhö vaäy, Saèn-ñaø, Tyø-kheo thieàn nhö vaäy khoâng y cöù vaøo ñaát tu thieàn, khoâng y cöù vaøo nöôùc, gioù, löûa, khoâng, thöùc, voâ sôû höõu, phi töôûng phi phi töôûng maø tu thieàn; khoâng y cöù vaøo theá giôùi naøy, khoâng y cöù vaøo theá giôùi khaùc, khoâng phaûi maët trôøi, maët traêng, khoâng phaûi thaáy, nghe, caûm, bieát, khoâng phaûi ñaéc, khoâng phaûi caàu, khoâng phaûi tuøy giaùc33, khoâng phaûi tuøy quaùn maø tu thieàn. Naøy Saèn-ñaø, neáu Tyø-kheo naøo tu thieàn nhö vaäy, nhöõng Thieân chuû Y-thaáp-ba-la34, Ba-xaø-ba-ñeà35 ñeàu cung kính, chaép tay, cuùi ñaàu, laøm leã maø noùi keä taùn thaùn: Nam-moâ Ñaïi só phu! Nam-moâ Ñaïi só phu! Vì toâi khoâng theå bieát, Ngaøi nöông ñaâu maø thieàn! Baáy giôø, Toân giaû Baït-ca-lôïi ñang ñöùng sau Phaät caàm quaït haàu Phaät. Baït-lôïi-ca lieàn baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, Tyø-kheo laøm sao nhaäp thieàn maø khoâng y cöù vaøo ñaát, nöôùc, löûa, gioù... cho ñeán giaùc quaùn maø tu thieàn ñònh? Laøm sao Tyø-kheo tu thieàn ñöôïc nhöõng Thieân chuû Y-thaáp-ba-la, Ba-xaø-ba-ñeà chaép tay, cung kính, cuùi ñaàu, laøm leã vaø noùi keä taùn thaùn:

30.

Nghi caùi taâm ºÃ »\ ¤ß.

31.

Haùn: chaân sanh maõ u ¥Í °¨.

32.

Xem cht.29 treân.

33.

Haùn: tuøy giaùc ÀH Ä±. Paøli: anuvicaøra, tö duy chieâm nghieäm.

34.

Y-thaáp-baø-la ¥ì Àã ±C Ã¹. Paøli: Issara.

35.

Ba-xaø-ba-ñeà ªi ìG ªi ´£. Paøli: Pajaøpati.

Nam-moâ Ñaïi só phu! Nam-moâ Ñaïi só phu! Vì toâi khoâng theå bieát, Ngaøi nöông ñaâu maø thieàn! Phaät baûo Tyø-kheo Ba-lôïi-ca: “Tyø-kheo, ñoái vôùi ñòa töôûng coù theå ñieàu phuïc ñòa töôûng36, ñoái vôùi thuûy, hoûa, phong töôûng, Voâ löôïng khoâng nhaäp xöù töôûng, Thöùc nhaäp xöù töôûng, Voâ sôû höõu xöù nhaäp xöù töôûng, Phi töôûng phi phi töôûng nhaäp xöù töôûng; theá giôùi naøy, theá giôùi khaùc, maët trôøi, maët traêng, thaáy, nghe, caûm, bieát; hoaëc ñaéc, hoaëc caàu, hoaëc giaùc, hoaëc quaùn, ñeàu ñieàu phuïc caùc töôûng kia. “Naøy Baït-ca-lôïi, Tyø-kheo tu thieàn nhö vaäy, khoâng y cöù vaøo ñaát, nöôùc, löûa, gioù... cho ñeán khoâng y cöù vaøo giaùc, quaùn ñeå tu thieàn. Naøy Bat-lôïi-ca, Tyø-kheo naøo tu thieàn nhö vaäy, thì caùc Thieân chuû Y-thaápbaø-la, Ba-xaø-ba-ñeà ñeàu cung kính, chaép tay, cuùi ñaàu laøm leã vaø noùi keä taùn thaùn: Nam-moâ Ñaïi só phu! Nam-moâ Ñaïi só phu! Vì toâi khoâng theå bieát, Ngaøi nöông ñaâu maø thieàn! Khi nghe Phaät noùi kinh naøy, thì Tyø-kheo Saèn-ñaø Ca-chieân-dieân xa lìa traàn caáu, ñöôïc phaùp nhaõn thanh tònh. Tyø-kheo Baït-lôïi-ca khoâng coøn khôûi caùc laäu, taâm ñöôïc giaûi thoaùt. Phaät noùi kinh naøy xong, Tyø-kheo Baït-ca-lôïi nghe nhöõng gì Phaät daïy, hoan hyû phuïng haønh. M KINH 927. ÖU-BAØ-TAÉC37

36. Paøli: paæhaviyaö paæhavìsaóóaø vibhuøtaø hoti; vì vibhuøta coù hai nghóa: phi höõu vaø minh nhieân, neân caâu Paøli coù theå hieåu theo hai caùch ngöôïc nhau. Nhöng vì paæhaviyaö ôû caùch soá saùu, neân caàn hieåu: ôû nôi ñaát khoâng coù töôûng veà ñaát. Nhöng baûn Haùn ñoïc laø abhibhuøta, chinh phuïc. 37. Ñaïi Chaùnh, kinh soá 927-936. AÁn Thuaän Hoäi Bieân, “44. Töông öng Ma-ha-nam”.

Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi Phaät ôû trong vöôøn Ni-caâu-luaät, taïi nöôùc Ca-tyø-la-veä38. Baáy giôø coù ngöôøi hoï Thích, laø Ma-ha-nam39 ñi ñeán choã Phaät, ñaûnh leã döôùi chaân Phaät, roài ngoài lui qua moät beân, baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, sao goïi laø Öu-baø-taéc40?” Phaät baûo Ma-ha-nam: “Coù ñuû töôùng ngöôøi nam, ôû taïi gia, soáng trong saïch, tu taäp thanh baïch, noùi raèng: ‘Nay, suoát ñôøi con quy y Phaät, quy y Phaùp, quy y Taêng, laøm Öu-baø-taéc. Xin chöùng tri cho con!’ Ñoù goïi laø Öu-baø-taéc. Ma-ha-nam baïch Phaät: “Theá Toân, sao goïi laø Öu-baø-taéc coù ñuû tín41?” Phaät baûo Ma-ha-nam: “Öu-baø-taéc laáy chaùnh tín ñoái vôùi Nhö Lai laøm goác, kieân coá, khoù lay chuyeån, maø caùc Sa-moân, Baø-la-moân, chö Thieân, Ma, Phaïm vaø ngöôøi theá gian khoâng ai coù theå phaù hoaïi ñöôïc. Ma-ha-nam, ñoù goïi laø Öu-ba-taéc coù ñuû tín.” Ma-ha-nam baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, sao goïi laø Öu-baø-taéc coù giôùi ñaày ñuû42?” Phaät baûo Ma-ha-nam: “Öu-baø-taéc lìa boû saùt sanh, khoâng cho maø laáy, taø daâm, noùi doái, uoáng röôïu, khoâng vui thích laøm nhöõng ñieàu naøy nöõa. Ma-ha-nam, ñoù goïi laø Öu-baø-taéc coù giôùi ñaày ñuû. Ma-ha-nam baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, sao goïi

laø Öu-baø-taéc coù nghe ñaày ñuû43?” Phaät baûo Ma-ha-nam: “Öu-baø-taéc coù nghe ñaày ñuû laø, khi nghe roài, coù theå ghi giöõù, coù theå tích taäp. Neáu nhöõng gì Phaät noùi khoaûng ñaàu, khoaûng giöõa, khoaûng

Goàm möôøi kinh, soá 13267-13276. Quoác Dòch, quyeån 46 tieáp, “4. Töông öng Maha-nam” möôøi kinh. Paøli, S. 55.37 Mahaønaøma. Cf. N0100(152).

38.

Paøli: Sakkesu viharati kapilavatthusmiö nigrodhaøraøme.

39.

Paøli: Sakko Mahaønaømo.

40.

Öu-baø-taéc Àu ±C ¶ë. Paøli: upaøsaka.

41.

Haùn: tín cuï tuùc «H ¨ã ¨¬¡A cuõng noùi laø tín thaønh töïu. Paøli: saddhaøsampanno.

42.

Giôùi cuï tuùc §Ù ¨ã ¨¬. Paøli: sìlasampanno.

43.

Vaên cuï tuùc »D ¨ã ¨¬¡F baûn Paøli khoâng ñeà caäp.

cuoái ñeàu thieän, thieän nghóa, thieän vò, thuaàn nhaát thanh tònh, phaïm haïnh trong saïch, ngöôøi aáy ñeàu coù khaû naêng thoï trì. Ñoù goïi laø Öu-baø-taéc coù nghe ñaày ñuû.” Ma-ha-nam baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, sao goïi laø Öu-baø-taéc coù thí xaû ñaày ñuû44?” Phaät baûo Ma-ha-nam: “Öu-ba-taéc coù thí xaû ñaày ñuû laø khi bò xan caáu troùi buoäc, taâm lìa xan caáu, soáng khoâng nhaø45, tu boá thí giaûi thoaùt, tinh caàn boá thí, thöôøng haønh boá thí, öa xaû taøi vaät, boá thí bình ñaúng. Ma-ha-nam, ñoù goïi laø Öu- baø-taéc coù xaû ñaày ñuû.” Ma-ha-nam baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, sao goïi laø Öu-baø-taéc coù trí tueä ñaày ñuû?” Phaät baûo Ma-ha-nam: “Öu-baø-taéc coù trí tueä ñaày ñuû laø, bieát nhö thaät raèng ‘Ñaây laø Khoå’, ‘Ñaây laø Khoå taäp’, ‘Ñaây laø Khoå dieät’, ‘Ñaây laø Khoå dieät ñaïo’. Ma-ha-nam, ñoù goïi laø Öu-baø-taéc coù trí tueä ñaày ñuû.” Ma-ha-nam hoï Thích nghe nhöõng gì Phaät daïy, hoan hyû, tuøy hyû, töø choã ngoài ñöùng daäy laøm leã roài lui. M KINH 928. THAÂM DIEÄU COÂNG ÑÖÙC46 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Caâu-ni-luaät, taïi nöôùc Ca-tyø-la- veä. Baáy giôø coù ngöôøi hoï Thích, laø Ma-ha-nam cuøng vôùi naêm traêm Öu- baø-taéc ñi ñeán choã Phaät ñaûnh leã döôùi chaân Phaät, roài ngoài lui qua moät beân, baïch phaät: “Baïch Theá Toân, sao goïi laø Öu-baø-taéc?” Phaät ñaùp: “Öu-baéc-taéc laø ngöôøi soáng trong saïch taïi gia... cho ñeán suoát ñôøi

44. Xaû cuï tuùc ±Ë ¨ã ¨¬¡A ñaây chæ thí xaû hay hueä xaû. Paøli: caøgasampanno. 45. Truï ö phi gia ¦í ©ó «D ®a¡A coù leõ baûn Haùn nhaàm agaøra (nhaø) vaø anagaøra (khoâng nhaø). Baûn Paøli: vigatamalamaccherena cetasaø agaøraö ajjhaøvasati, soáng taïi gia vôùi taâm xa lìa caùu bôïn cuûa boûn seûn. 46. Paøli, S. 55.49 Mahaønaøma. Cf. N0100(153).

quy y Tam baûo, laøm Öu-baø-taéc. Xin chöùng tri cho con.”

Ma-ha-nam baïch Phaät:

“Baïch Theá Toân, sao goïi laø Öu-baø-taéc Tu-ñaø-hoaøn47?”

Phaät baûo Ma-ha-nam:

“Öu-baø-taéc Tu-ñaø-hoaøn laø vò maø ba keát söû: thaân kieán, giôùi thuû, nghi, ñaõ ñoaïn taän, ñaõ bieán tri. Ma-ha-nam, ñoù goïi laø Öu-baø-taéc Tu-ñaø- hoaøn.” Ma-ha-nam baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, sao goïi laø Öu-baø-taéc Tö-ñaø-haøm?” Phaät baûo Ma-ha-nam: “Öu-baø-taéc Tö-ñaø-haøm laø vò maø ba haï phaàn keát söû ñaõ ñoaïn taän, ñaõ bieán tri; tham duïc, saân nhueá, ngu si ñaõ moûng. Ma-ha-nam, ñoù goïi laø Öu-ba-taéc Tö-ñaø-haøm.” Ma-ha-nam baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, sao goïi laø Öu-baø-taéc A-na-haøm?” Phaät baûo Ma-ha-nam: “Öu-baø-taéc A-na-haøm laø vò maø naêm haï phaàn keát söû töùc thaân kieán, giôùi caám thuû, nghi, tham duïc, saân nhueá, ñaõ ñoaïn taän, ñaõ bieán tri. Ma-ha-nam, ñoù goïi laø Öu-baø-taéc A-na-haøm48.” Baáy giôø, Ma-ha-nam quay nhìn naêm traêm Öu-baø-taéc noùi raèng: “Kyø thay caùc vò Öu-baø-taéc, soáng taïi gia thanh baïch, laïi ñöôïc coâng ñöùc saâu xa nhö vaäy!” Khi Öu-baø-taéc Ma-ha-nam nghe nhöõng gì Phaät daïy, hoan hyû, tuøy hyû, töø choã ngoài ñöùng daäy ñaûnh leã roài lui. M KINH 929. NHAÁT THIEÁT SÖÏ49 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Ni-caâu-luaät, taïi nöôùc Ca-tyø-la- veä. Baáy giôø, coù ngöôøi hoï Thích, laø Ma-ha-nam ñeán choã Phaät, ñaûnh leã

47.

Baûn Paøli: thaønh töïu boán chöùng tònh hay baát hoaïi tònh.

48.

Khoâng ñeà caäp A-la-haùn. Trong kinh naøy, taïi gia khoâng theå chöùng.

49.

Paøli, A. 8.25 Mahaønaøma.

döôùi chaân Phaät, roài ngoài lui qua moät beân, baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, sao goïi laø Öu-baø-taéc?” Phaät baûo Ma-ha-nam: “Öu-baø-taéc laø ngöôøi soáng taïi gia trong saïch,... cho ñeán suoát ñôøi quy y Tam baûo, laøm Öu-baø-taéc. Xin chöùng tri cho con.” Ma-ha-nam baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, sao laø laøm thaønh maõn taát caû söï cuûa Öu-baø-taéc?” Phaät baûo Ma-ha-nam: “Neáu Öu-baø-taéc naøo coù tín, nhöng khoâng coù giôùi, ñoù laø khoâng ñuû, maø haõy noã löïc tinh caàn, ñuû tònh giôùi. Coù ñuû tín vaø giôùi, nhöng khoâng boá thí thì cuõng chöa ñuû; vì chöa ñuû neân phaûi noã löïc tinh caàn, tu taäp boá thí ñeå laøm ñöôïc ñuû. Tín, giôùi vaø thí ñaõ ñaày, nhöng neáu khoâng tuøy thôøi ñeán Sa-moân ñeå laéng nghe laõnh thoï Chaùnh phaùp, thì vaãn chöa ñuû. Vì chöa ñuû cho neân phaûi noã löïc tinh caàn. Tuøy thôøi ñeán chuøa thaùp, nhöng gaëp caùc Sa-moân maø khoâng moät loøng laéng nghe laõnh thoï Chaùnh phaùp, thì vaãn chöa ñuû. Tín, giôùi, thí vaø nghe tu taäp ñaõ ñaày, nhöng nghe roài maø khoâng ghi giöõ, thì vaãn chöa coù ñuû; vì khoâng ñuû neân phaûi noã löïc tinh caàn. Tuøy thôøi ñeán Sa-moân, chuyeân taâm laéng nghe phaùp, nghe roài thì phaûi kheùo ghi giöõ. Neáu khoâng theå quaùn saùt nghóa lyù

saâu xa cuûa caùc phaùp, thì ñoù chöa phaûi laø ñuû; vì khoâng coù ñuû neân phaûi noã löïc tinh caàn hôn, laøm cho coù ñuû. Tín, giôùi, boá thí, nghe, nghe roài thì kheùo ghi giöõ, ghi giöõ roài quaùn saùt nghóa lyù saâu xa, maø khoâng tuøy thuaän ñeå bieát höôùng ñeán phaùp vaø thöù phaùp50, thì ñoù vaãn chöa coù ñuû; vì chöa coù ñuû neân phaûi noã löïc tinh caàn. Tín, giôùi, boá thí, nghe, ghi giöõ, quaùn saùt, hieåu roõ nghóa lyù saâu xa vaø tuøy thuaän thöïc haønh höôùng ñeán phaùp, thöù phaùp. Ma-ha-nam, ñoù goïi laø coù ñuû taát caû söï cuûa Öu-baø-taéc." Ma-ha-nam baïch Phaät: "Baïch Theá Toân, sao laø Öu-baø-taéc hay töï an uûy mình51, chaúng an

50. Haùn: phaùp thöù phaùp höôùng ªk ¦¸ ªk ¦V¡A thöôøng noùi laø phaùp tuøy phaùp haønh. Paøli: dhammaønudhammaøpaæipaøda, thöïc haønh phaùp vaø tuøy phaùp, hay söï thöïc haønh tuøy thuaän vôùi phaùp. 51. Haùn: töï an uûy ¦Û ¦w ¼¢. Paøli: attahitaøya paæipanno, thöïc haønh vì muïc ñích töï lôïi.

uûy ngöôøi khaùc52?" Phaät baûo Ma-ha-nam: "Neáu Öu-baø-taéc naøo coù theå töï mình ñöùng vöõng trong giôùi nhöng khoâng theå khieán cho ngöôøi ñöùng vöõng trong chaùnh giôùi; töï mình giöõ tònh giôùi, nhöng khoâng theå khieán cho ngöôøi khaùc giöõ giôùi coù ñuû; töï mình laøm vieäc boá thí, nhöng khoâng theå xaùc laäp boá thí nôi ngöôøi khaùc; töï mình ñi chuøa thaùp, ñeán gaëp caùc Sa-moân, nhöng khoâng theå khuyeân ngöôøi khaùc ñi chuøa thaùp, ñeán gaëp Sa-moân; töï mình chuyeân nghe phaùp, nhöng khoâng theå khuyeân ngöôøi thích nghe Chaùnh phaùp; nghe Chaùnh phaùp töï mình thoï trì, nhöng khoâng theå khieán ngöôøi khaùc thoï trì Chaùnh phaùp; töï mình coù theå quaùn saùt nghóa lyù saâu xa, nhöng khoâng theå khuyeân ngöôøi quaùn saùt nghóa lyù saâu xa; töï mình bieát phaùp saâu xa coù theå tuøy thuaän thöïc haønh höôùng ñeán phaùp, thöù phaùp, nhöng khoâng theå khuyeân ngöôøi khieán hoï tuøy thuaän thöïc haønh höôùng ñeán phaùp, thöù phaùp. Naøy Ma-ha-nam, ngöôøi thaønh töïu taùm phaùp nhö vaäy, thì ñoù goïi laø Öu-baø-taéc coù theå töï an uûy, nhöng khoâng theå an uûy ngöôøi khaùc." Ma-ha-nam baïch Phaät: "Baïch Theá Toân, Öu-baø-taéc thaønh töïu bao nhieâu phaùp ñeå töï an uûyï vaø giuùp ngöôøi ñöôïc an uûy?" Phaät baûo Ma-ha-nam: "Neáu Öu-baø-taéc naøo thaønh töïu möôøi saùu phaùp, ñoù goïi laø Öu-baø- taéc töï an uûy vaø giuùp ngöôøi ñöôïc an uûy." "Nhöõng gì laø möôøi saùu phaùp? "Naøy Ma-ha-nam, neáu Öu-baø-taéc ñuû coù chaùnh tín vaø cuõng xaùc laäp cho ngöôøi khaùc; töï mình giöõ tònh giôùi, cuõng xaùc laäp tònh giôùi cho ngöôøi khaùc; töï mình haønh boá thí vaø daïy ngöôøi haønh boá thí; töï mình ñeán chuøa thaùp gaëp caùc Sa-moân, cuõng daïy ngöôøi khaùc ñeán gaëp caùc Sa-moân; töï mình chuyeân caàn nghe phaùp, cuõng daïy ngöôøi nghe; töï mình thoï trì phaùp vaø daïy ngöôøi khaùc thoï trì; töï mình quaùn saùt nghóa daïy ngöôøi quaùn saùt; töï mình bieát nghóa lyù saâu xa tuøy thuaän tu, haønh phaùp thöù, phaùp höôùng, cuõng laïi daïy ngöôøi hieåu roõ nghóa lyù saâu xa, tuøy thuaän tu haønh höôùng ñeán phaùp, thöù phaùp. Naøy Ma-ha-nam, ngöôøi naøo thaønh töïu möôøi

52. Haùn: an uûy tha ¦w ¼¢ ¥L. Paøli: parahitaøya.

saùu phaùp nhö vaäy, ñöôïc goïi laø Öu-baø-taéc coù theå töï an uûy vaø laøm ngöôøi khaùc ñöôïc an uûy. “Naøy Ma-ha-nam, neáu Öu-baø-taéc naøo thaønh töïu möôøi saùu phaùp nhö vaäy, thì taát caû ngöôøi trong caùc chuùng Baø-la-moân, chuùng Saùt-lôïi, chuùng Tröôûng giaû, chuùng Sa-moân ñeàu ñeán choã hoï. ÔÛ trong caùc chuùng naøy, oai ñöùc cuûa hoï saùng choùi. Gioáng nhö maët trôøi, aùnh saùng chieáu soi caû saùng, tröa, chieàu. Cuõng vaäy, Öu-baø-taéc naøo thaønh töïu möôøi saùu phaùp, thì oai ñöùc hoï cuõng toû raïng caû ñaàu, giöõa vaø cuoái. Nhö vaäy, naøy Ma-ha-nam, neáu Öu-baø-taéc naøo thaønh töïu möôøi saùu phaùp thì ñoù laø moät ñieàu maø theá gian khoù thaønh töïu ñöôïc.” Phaät noùi kinh naøy xong, Ma-ha-nam doøng hoï Thích nghe nhöõng gì Phaät daïy, hoan hyû tuøy hyû, töø choã ngoài ñöùng daäy laøm leã roài lui.

M KINH 930. TÖÏ KHUÛNG53 Toâi nghe nhö vaày:

Moät thôøi Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Ni-caâu-luaät, taïi nöôùc Ca-tyø-la- veä. Baáy giôø, Ma-ha-nam hoï Thích ñeán choã Phaät, cuùi ñaàu ñaûnh leã döôùi chaân Phaät, roài ngoài lui qua moät beân, baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, nöôùc Ca-tyø-la-veä naøy ñang an oån thònh vöôïng, nhaân daân phaùt ñaït. Moãi khi con ra vaøo, ngöôøi vaät theo hai beân, naøo voi ñieân, ngöôøi ñieân, xe ñieân, thöôøng cuøng ñi vôùi chuùng. Con töï sôï laø mình phaûi cuøng soáng, cuøng cheát vôùi boïn ñieân cuoàng naøy maø queân maát nieäm Phaät, nieäm Phaùp, nieäm Tyø-kheo Taêng. Con töï nghó, sau khi maïng chung seõ sanh vaøo nôi naøo?” Phaät baûo Ma-ha-nam: “Ñöøng sôï haõi! Ñöøng sôï haõi! Sau khi maïng chung oâng seõ khoâng sanh ñöôøng döõ, cuõng khoâng cheát döõ. Thí nhö caây lôùn thuaän xuoáng, nghieâng xuoáng, chuùi xuoáng, neáu chaët goác reã, seõ ngaõ veà nôi naøo?”

Ma-ha-nam baïch Phaät: “Veà phía thuaän xuoáng, nghieâng xuoáng, chuùi xuoáng.”

53. Paøli, S. 55.21-22 Mahaønaøma.

Phaät baûo Ma-ha-nam: “Ma-ha-nam cuõng nhö vaäy, khi maïng chung khoâng sanh ñöôøng döõ, cuõng khoâng cheát döõ. Vì sao? Vì oâng ñaõ laâu daøi tu taäp nieäm Phaät, nieäm Phaùp, nieäm Tyø-kheo Taêng, neân sau khi maïng chung, thaân naøy bò hoûa thieâu, hay boû ngoaøi nghóa ñòa, bò gioù taùp, naéng thieâu laâu ngaøy thaønh tro buïi, nhöng vì taâm yù thöùc ñaõ laâu daøi töø tröôùc ñöôïc huaân taäp bôûi chaùnh tín, bôûi tònh giôùi, boá thí, ña vaên, trí tueä, neân thaàn thöùc seõ höôùng leân coõi an laïc, ñôøi sau sanh veà coõi trôøi.” Sau khi Ma-ha-nam nghe nhöõng gì Phaät daïy, hoan hyû, tuøy hyû, laøm leã roài lui. M KINH 931. TU TAÄP TRUÏ54 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Ni-caâu-luaät, taïi nöôùc Ca-tyø-la- veä. Baáy giôø, Ma-ha-nam doøng hoï Thích ñeán choã Phaät, cuùi ñaàu leã döôùi chaân Phaät, roài ngoài lui qua moät beân, baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, neáu Tyø-kheo coøn ôû nôi hoïc ñòa maø caàu leân Nieát- baøn an oån chöa ñöôïc, baïch Theá Toân, ngöôøi aáy neân tu taäp theá naøo, tu taäp nhieàu, ñeå ôû trong Phaùp luaät naøy ñöôïc heát caùc laäu, taâm giaûi thoaùt voâ laäu, tueä giaûi thoaùt, ngay trong ñôøi naøy töï tri töï taùc chöùng, bieát raèng: ‘Ta, söï sanh ñaõ döùt, phaïm haïnh

ñaõ laäp, nhöõng vieäc caàn laøm ñaõ laøm xong, töï bieát khoâng coøn taùi sanh ñôøi sau55'?" Phaät baûo Ma-ha-nam: "Neáu Tyø-kheo coøn nôi hoïc ñòa maø caàu leân Nieát-baøn an oån chöa ñöôïc, thì Tyø-kheo aáy luùc baáy giôø, neân tu saùu nieäm,... cho ñeán leân ñöôïc Nieát-baøn. Thí nhö ngöôøi ñoùi khaùt, thaân theå oám yeáu, ñöôïc thöùc aên ngon, thaân theå maäp maïp. Cuõng vaäy Tyø-kheo truï nôi hoïc ñòa, caàu con ñöôøng leân Nieát-baøn an oån chöa ñöôïc, neân tu saùu tuøy nieäm... cho ñeán choùng ñaéc Nieát-baøn an oån.

54. Paøli, A. 6.10 Mahaønaøma. Cf. N0100(156). 55. Baûn Paøli: ariyasaøvako aøgataphalo vióóaøtasaøsano so katamena vihaørena bahulaö viharati, Thaùnh ñeä töû ñaõ ñaéc quaû, ñaõ hieåu bieát giaùo phaùp, soáng nhieàu vôùi söï an truï naøo?

"Nhöõng gì laø saùu nieäm? "Ñoái vôùi Phaät söï, Thaùnh ñeä töû nieäm töôûng: Nhö Lai, ÖÙng Cuùng, Ñaúng Chaùnh Giaùc, Minh Haïnh Tuùc, Thieän Theä, Theá Gian Giaûi, Voâ Thöôïng Só, Ñieàu Ngöï Tröôïng Phu, Thieân Nhaân Sö, Phaät, Theá Toân. Thaùnh ñeä töû luùc nhôù nghó nhö vaäy khoâng khôûi tham duïc trieàn, khoâng khôûi taâm saân nhueá, ngu si, taâm chaùnh tröïc, ñaït nghóa Nhö Lai56 vaø ñöôïc Chaùnh phaùp cuûa Nhö Lai. Ñoái vôùi Chaùnh phaùp Nhö Lai vaø ñoái vôùi Nhö Lai ñaït ñöôïc taâm tuøy hyû57. Do taâm tuøy hyû neân hoan hyû. Do taâm hoan hyû neân thaân khinh an. Do thaân khinh an neân ñöôïc caûm giaùc laïc. Do ñöôïc caûm giaùc laïc neân taâm ñöôïc ñònh. Do taâm ñaõ ñònh neân vò Thaùnh ñeä töû naøy duø ôû giöõa nhöõng chuùng sanh hung hieåm58 maø khoâng bò caùc chöôùng ngaïi, ñöôïc vaøo doøng nöôùc phaùp... cho ñeán Nieát-baøn. "Laïi nöõa, ñoái vôùi Phaùp söï, Thaùnh ñeä töû nieäm töôûng: Phaùp luaät cuûa Theá Toân, ngay trong ñôøi naøy59 coù theå lìa nhieät naõo sanh töû, khoâng ñôïi thôøi tieát, thoâng ñaït hieän phaùp, duyeân töï mình maø giaùc tri. Thaùnh ñeä töû nieäm phaùp nhö vaäy, khoâng khôûi tham duïc, saân nhueá, ngu si... cho ñeán yù nhôù nghó phaùp ñöôïc huaân taäp, thaêng tieán Nieát- baøn. "Laïi nöõa, ñoái vôùi Taêng söï, Thaùnh ñeä töû nieäm töôûng: Ñeä töû Theá Toân laø nhöõng vò thieän höôùng, chaùnh höôùng, tröïc höôùng, thaønh höôùng60, haønh phaùp tuøy thuaän, coù höôùng Tu-ñaø-hoaøn, ñaéc Tu-ñaø-hoaøn; höôùng

56. Kyø taâm chaùnh tröïc, ñaéc Nhö Lai nghóa ¨ä ¤ß ¥¿ ª½ ±o ¦p ¨Ó ¸q. Paøli: ujugatamevassa tasmiö samaye cittaö hoti tathaøgataö aørabbha, "luùc baáy giôø taâm vò aáy chaùnh tröïc do lieân heä ñeán Nhö Lai". Trong baûn Paøli, aørabbha laø baát bieán töø, neân caâu naøy coù nghóa (taâm chaùnh tröïc do) "lieân heä ñeán Nhö Lai". Baûn Haùn hieåu laø ñoäâng töø aørabbhati, neân coù nghóa laø "ñaït ñöôïc nghóa cuûa Nhö Lai". 57. Paøli: labhati dhammuøpasaöhitaö paømojjaö, ñaït ñöôïc söï tuøy hyû lieân heä ñeán phaùp. 58. Paøli: savyaøpajjaøya pajaøya avyaøpajjo viharati, soáng khoâng hieàm haän ñoái vôùi ngöôøi hieàm haän. 59. Haùn: hieän phaùp ²{ ªk. Paøli: sadiææhiko, hieän kieán, keát quaû ñöôïc thaáy ngay hieän taïi. 60. Haùn: thieän höôùng, chaùnh höôùng, tröïc höôùng, thaønh höôùng ½ ¦V¡A¥¿ ¦V¡A ª½ ¦V¡A¦¨ ¦V. Paøli: supaæipanno (dieäu haønh), ujupaæipanno (chaát tröïc haønh), óaøyapaæipanno (nhö lyù haønh), samìcìpaæipanno (hoøa kænh haønh).

Tö-ñaø-haøm, ñaéc Tö-ñaø-haøm, höôùng A-na-haøm, ñaéc A-na-haøm, höôùng A-la-haùn, ñaéc A-la-haùn, laø boán ñoâi taùm baäc Hieàn thaùnh. Ñoù goïi laø ñeä töû Tyø-kheo Taêng, tònh giôùi coù ñuû, tam-muoïâi coù ñuû, trí tueä coù ñuû, giaûi thoaùt coù ñuû, giaûi thoaùt tri kieán coù ñuû cuûa Theá Toân; ñaùng ñöôïc toân nghinh, thöøa söï cuùng döôøng, laø ruoäng phöôùc toát. Thaùnh ñeä töû khi nieäm töôûng Taêng söï nhö vaäy thì khoâng khôûi tham duïc, saân nhueá, ngu si... cho ñeán nieäm töôûng Taêng ñöôïc huaân taäp, thaêng tieán Nieát-baøn. “Laïi nöõa, ñoái vôùi Tònh giôùi söï, Thaùnh ñeä töû nieäm töôûng: Giôùi khoâng hoaïi, giôùi khoâng khuyeát, giôùi khoâng nhô, giôùi khoâng taïp, giôùi khoâng bò noâ leä61, giôùi ñöôïc kheùo hoä trì, giôùi ñöôïc ngöôøi saùng suoát ca ngôïi, giôùi ñöôïc ngöôøi trí khoâng nhaøm chaùn. Thaùnh ñeä töû khi nieäm töôûng giôùi nhö vaäy, khoâng khôûi tham duïc, saân nhueá, ngu si... cho ñeán nieäm töôûng giôùi ñöôïc huaân taäp, thaêng tieán Nieát-baøn. “Laïi nöõa, ñoái vôùi Boá thí söï, Thaùnh ñeä töû töï nieäm töôûng: Ta ñöôïc lôïi loäc toát, giöõa nhöõng chuùng sanh xan caáu maø ta lìa ñöôïc taâm xan caáu, soáng khoâng nhaø62, thöïc haønh boá thí giaûi thoaùt, thöôøng töï tay boá thí; thích phaùp haønh xaû, boá thí bình ñaúng coù ñuû. Luùc Thaùnh ñeä töû nieäm töôûng boá thí nhö vaäy, khoâng khôûi tham duïc, saân nhueá, ngu si,... cho ñeán nieäm töôûng boá thí ñöôïc huaân taäp, thaêng tieán Nieát-baøn. “Laïi nöõa, ñoái vôùi chö Thieân, Thaùnh ñeä töû nieäm töôûng: Coù Töù ñaïi thieân vöông, Tam thaäp tam thieân, Dieäm-ma thieân, Ñaâu-suaát-ñaø thieân, Hoùa laïc thieân, Tha hoùa töï taïi thieân. Neáu ngöôøi naøo coù loøng chaùnh tín, khi meänh chung ôû ñaây seõ sanh leân caùc coõi trôøi kia. Ta cuõng seõ thöïc haønh chaùnh tín naøy. Vò kia coù tònh giôùi, thí, vaên, xaû, tueä ñeán khi meänh chung ôû ñaây ñaõ sanh leân coõi trôøi kia. Nay ta cuõng seõ thöïc haønh giôùi, thí, vaên, xaû, tueä naøy. Thaùnh ñeä töû nieäm töôûng thieân nhö vaäy, khoâng khôûi tham duïc, saân nhueá, ngu si, taâm chaùnh tröïc duyeân ñeán (nhôù nghó) chö Thieân. Thaùnh ñeä töû kia do tröïc taâm nhö vaäy maø ñaït ñöôïc phaùp lôïi, nghóa lôïi saâu xa, ñöôïc tuøy hyû lôïi ích cuûa chö Thieân. Do tuøy hyû neân sanh hoan hyû. Do hoan hyû neân thaân khinh an.

61. Baát thuû tha giôùi ¤£ ¨ú ¥L §Ù¡R “khoâng bò ngöôøi khaùc laáy ñi”; khoâng roõ yù. Coù leõ muoán noùi: khoâng bò ngöôøi khaùc chi phoái. Paøli: bhujissa, töï do, chæ ngöôøi noâ leä ñöôïc giaûi phoùng; ñaây chæ giôùi cuûa ngöôøi töï do, khoâng bò aùp ñaët cöôõng cheá. 62. Xem cht.45, kinh 927.

Do thaân ñaõ khinh an neân ñöôïc caûm giaùc laïc. Do ñöôïc caûm giaùc laïc roài neân taâm ñöôïc ñònh. Do taâm ñaõ ñònh neân vò Thaùnh ñeä töû naøy duø ôû giöõa nhöõng chuùng sanh hung hieåm cuõng khoâng bò caùc chöôùng ngaïi, ñöôïc vaøo doøng nöôùc phaùp. Vì nieäm töôûng chö Thieân ñöôïc huaân taäp, neân thaêng tieán Nieát-baøn. “Naøy Ma-ha-nam, neáu Tyø-kheo naøo coøn ôû hoïc ñòa, muoán caàu leân Nieát-baøn an laïc, maø tu taäp nhieàu nhö vaäy, taát choùng ñöôïc Nieát-baøn, ôû trong Chaùnh phaùp luaät caùc laäu nhanh choùng dieät taän, taâm giaûi thoaùt voâ laäu, tueä giaûi thoaùt, ngay trong ñôøi naøy töï tri töï taùc chöùng: ‘Ta, söï sanh ñaõ döùt, phaïm haïnh ñaõ laäp, nhöng vieäc caàn laøm ñaõ laøm xong, töï bieát khoâng coøn taùi sanh ñôøi sau nöõa.’” Ma-ha-nam nghe nhöõng gì Phaät daïy, hoan

hyû, tuøy hyû, ñaûnh leã roài lui. M KINH 932. THAÄP NHAÁT63 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Ni-caâu-luaät, taïi nöôùc Ca-tyø-la- veä. Baáy giôø coù nhieàu Tyø-kheo tuï taäp taïi nhaø aên, vaù y cho Theá Toân. Luùc aáy Thích Ma-ha-nam nghe caùc Tyø-kheo tuï taäp taïi nhaø aên vaù y cho Theá Toân noùi raèng: 'Khoâng bao laâu, sau ba thaùng an cö, khi vaù y xong, Theá Toân seõ ñaép y, mang baùt, du haønh trong nhaân gian.' Nghe xong, Ma-ha-nam ñeán choã Phaät, cuùi ñaàu leã döôùi chaân Phaät, roài ngoài lui qua moät beân, baïch Phaät: "Theá Toân, caû ngöôøi con baát an, boán phöông môø mòt, phaùp ñaõ nghe ñeàu queân heát. Vì nghe caùc Tyø-kheo tuï taäp taïi nhaø aên, vaù y cho Theá Toân, noùi raèng: 'Khoâng bao laâu, sau ba thaùng an cö, khi vaù y xong, Theá Toân seõ ñaép y, mang baùt, du haønh trong nhaân gian.' Cho neân nay con suy nghó: 'Luùc naøo môùi gaëp laïi ñöôïc Theá Toân vaø caùc Tyø-kheo quen bieát?'" Phaät baûo Ma-ha-nam: "Duø coù gaëp, hay chaúng gaëp Nhö Lai vaø coù gaëp, hay chaúng gaëp

63. Paøli, A. 11.12 Mahaønaøma.

caùc Tyø-kheo quen bieát, oâng chæ caàn nieäm töôûng naêm phaùp vaø tinh caàn tu taäp. Naøy Ma-ha-nam, neân laáy chaùnh tín laøm chuû, chöù khoâng phaûi laø khoâng chaùnh tín; laáy giôùi coù ñuû, nghe coù ñuû, thí coù ñuû, tueä coù ñuû laøm goác, chöù khoâng phaûi laø khoâng trí tueä. "Cuõng vaäy, Ma-ha-nam, caên cöù vaøo naêm phaùp naøy, tu saùu nieäm xöù. Nhöõng gì laø saùu? Ma-ha-nam, nieäm Nhö Lai, neân nieäm nhö vaày: Nhö Lai, ÖÙng Cuùng, Chaùnh Ñaúng, Chaùnh Giaùc... cho ñeán Phaät, Theá Toân. Neân nieäm Phaùp, nieäm Taêng, nieäm Giôùi, nieäm Thí, nieäm Thieân söï... cho ñeán töï thöïc haønh, ñaït trí tueä. "Cuõng vaäy, Ma-ha-nam, Thaùnh ñeä töû thaønh töïu möôøi moät phaùp, thì söï hoïc troïn khoâng baïi hoaïi, coù khaû naêng tri kieán, coù khaû naêng quyeát ñònh, truï cöûa cam loä, gaàn vò giaûi thoaùt, chöù khoâng theå taát caû cuøng luùc choùng ñaéc cam loä Nieát-baøn. Ví nhö gaø aáp tröùng, naêm hoaëc möôøi tröùng, tuøy thôøi aáp nghæ, thöông yeâu baûo veä chaêm soùc; cho duø khoaûng giöõa laïi boû beâ, cuõng coøn coù theå duøng moùng hoaëc moû ñeå moå vôõ tröùng cho gaø con chui ra. Vì sao? Vì gaø meï luùc ban ñaàu ñaõ bieát tuøy thôøi aáp uû hay nghæ ngôi, kheùo thöông yeâu baûo veä. Cuõng vaäy, Thaùnh ñeä töû thaønh töïu möôøi moät phaùp, laø truï nôi söï hoïc troïn khoâng baïi hoaïi... khoâng theå taát caû cuøng luùc choùng ñaéc cam loä Nieát-baøn." Phaät noùi kinh naøy xong, Ma-ha-nam doøng hoï Thích nghe nhöõng gì Phaät daïy, hoan hyû, tuøy hyû, ñaûnh leã roài lui. M KINH 933. THAÄP NHÒ64 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Ni-caâu-luaät, taïi nöôùc Ca-tyø-la- veä. Baáy giôø coù nhieàu Tyø-kheo tuï taäp taïi nhaø aên ñeå vaù y cho Theá Toân. Luùc aáy Ma-ha-nam hoï Thích nghe caùc Tyø-kheo tuï taäp taïi nhaø aên, vaù y cho Theá Toân noùi raèng: 'Khoâng bao laâu, sau ba thaùng an cö khi vaù y xong, Theá Toân seõ ñaép y, mang baùt du haønh trong nhaân gian.' Nghe xong, Ma-ha-nam ñeán choã Phaät, cuùi ñaàu leã döôùi chaân Phaät, roài ngoài lui qua moät beân, baïch Phaät:

64. Paøli, A. 11.13 Mahaønaøma.

“Baïch Theá Toân, caû ngöôøi con baát an, boán phöông môø mòt, tröôùc ñaây nhöõng phaùp ñaõ nghe baây giôø boãng queân heát, vì nghe caùc Tyø-kheo tuï taäp taïi nhaø aên, vaù y cho Theá Toân,... cho ñeán du haønh trong nhaân gian. Con suy nghó: ‘Luùc naøo môùi gaëp laïi ñöôïc Theá Toân vaø caùc Tyø- kheo quen bieát?’” Phaät baûo Ma-ha-nam: “Duø coù gaëp hay chaúng gaëp Nhö Lai vaø coù gaëp, hay chaúng gaëp caùc Tyø-kheo quen bieát, oâng luùc naøo cuõng vaãn phaûi sieâng naêng tu saùu phaùp. Nhöõng gì laø saùu phaùp? Chaùnh tín laø goác; giôùi, thí, vaên, khoâng, tueä laø caên baûn, chöù khoâng phaûi khoâng trí tueä. Cho neân, Ma-ha-nam, caên cöù vaøo saùu phaùp naøy, maø noã löïc tu taäp taêng thöôïng saùu tuøy nieäm: Töø nieäm Nhö Lai söï... cho ñeán nieäm Thieân. Thaønh töïu ñöôïc möôøi hai nieäm naøy, Thaùnh ñeä töû ñoù giaûm bôùt caùc ñieàu aùc, khoâng coøn taêng tröôûng vaø bò tieâu dieät khoâng khôûi nöõa; lìa traàn caáu, khoâng taêng traàn caáu; lìa boû khoâng baùm giöõ, vì khoâng baùm giöõ neân khoâng dính maéc; vì khoâng dính maéc neân töï chöùng Nieát-baøn: ‘Ta, söï sanh ñaõ döùt, phaïm haïnh ñaõ laäp, nhuõng vieäc caàn laøm ñaõ laøm xong, töï bieát khoâng coøn taùi sanh ñôøi sau nöõa.”

Phaät noùi kinh naøy xong, Ma-ha-nam doøng hoï Thích nghe nhöõng gì Phaät daïy, hoan hyû, tuøy hyû, töø choã ngoài ñöùng daäy ñaûnh leã roài lui. M KINH 934. GIAÛI THOAÙT65 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Ni-caâu-luaät, taïi nöôùc Ca-tyø-la- veä. Baáy giôø, Ma-ha-nam hoï Thích ñeán choã Phaät, cuùi ñaàu leã döôùi chaân Phaät, roài ngoài lui qua moät beân, baïch Phaät: “Theo nhö nhöõng gì Phaät ñaõ daïy, con hieåu: Nhôø chaùnh ñònh66 neân giaûi thoaùt, khoâng theå khoâng coù chaùnh ñònh. Theá naøo, baïch Theá Toân, coù phaûi ñaït chaùnh ñònh tröôùc, sau môùi giaûi thoaùt, hay laø giaûi thoaùt tröôùc roài sau môùi ñaït chaùnh ñònh? Hay chaùnh ñònh vaø giaûi thoaùt khoâng tröôùc khoâng sau, caû hai sanh cuøng luùc?” Baáy giôø, Theá Toân im laëng, Ma-ha-nam ba laàn hoûi nhö vaäy, nhöng Phaät vaãn im laëng. Luùc aáy, Toân giaû A-nan ñang ñöùng sau Phaät,

65.

Paøli, A. 3.73 Sakka, N0100(158).

66.

Nguyeân Haùn: chaùnh thoï ¥¿ ¨ü¡A töùc Paøli samaøpatti. Nhöng baûn Paøli:

samahitassa óaøòaö, ngöôøi ñöôïc chaùnh ñònh thì coù chaùnh trí.

caàm quaït haàu Phaät, A-nan nghó: ‘Ma-ha-nam hoï Thích ñem nghóa lyù saâu xa hoûi Theá Toân, nhöng Theá Toân vöøa khoûi beänh chöa laâu. Baây giôø ta neân noùi sang chuyeän khaùc ñeå tieáp lôøi oâng.’ “Naøy Ma-ha-nam, baäc höõu hoïc cuõng coù giôùi, baäc voâ hoïc cuõng coù giôùi; baäc höõu hoïc coù tam-muoäi, baäc voâ hoïc cuõng coù tam-muoäi; baäc höõu hoïc coù tueä, baäc voâ hoïc cuõng coù tueä; baäc höõu hoïc coù giaûi thoaùt, baäc voâ hoïc cuõng coù giaûi thoaùt.” Ma-ha-nam hoûi Toân giaû A-nan: “Theá naøo laø giôùi cuûa baäc höõu hoïc? Theá naøo laø giôùi cuûa baäc voâ hoïc? Theá naøo laø tam-muoäi cuûa baäc höõu hoïc? Theá naøo laø tam-muoäi cuûa baäc voâ hoïc? Theá naøo laø tueä cuûa baäc höõu hoïc? Theá naøo laø tueä cuûa baäc voâ hoïc? Theá naøo laø giaûi thoaùt cuûa baäc höõu hoïc? Theá

naøo laø giaûi thoaùt cuûa baäc voâ hoïc?” Toân giaû A-nan baûo Ma-ha-nam: “Vò Thaùnh ñeä töû naøy an truï nôi tònh giôùi, luaät nghi Ba-la-ñeà-moäc- xoa, oai nghi, haønh xöù; thoï trì hoïc giôùi; khi ñaõ thoï trì hoïc giôùi thaønh töïu roài, ly duïc, phaùp aùc baát thieän... cho ñeán chöùng vaø an truï Töù thieàn. Khi ñaõ coù ñuû tam-muoäi nhö vaäy roài, bieát nhö thaät ‘Ñaây laø Thaùnh ñeá khoå’, bieát nhö thaät ‘Ñaây laø Thaùnh ñeá khoå taäp’, bieát nhö thaät ‘Ñaây laø Thaùnh ñeá khoå dieät’, bieát nhö thaät ‘Ñaây laø Thaùnh ñeá khoå dieät ñaïo’. Bieát nhö vaäy, thaáy nhö vaäy roài, naêm haï phaàn keát laø thaân kieán, giôùi thuû, nghi, tham duïc, saân nhueá, ñöôïc ñoaïn taän, ñöôïc bieán tri. Khi naêm haï phaàn keát naøy ñaõ ñoaïn tröø roài, sanh leân coõi kia, ñaéc Nieát-baøn A-na- haøm, khoâng sanh trôû laïi trong coõi naøy nöõa. Ngay luùc aáy hoï thaønh töïu hoïc giôùi, hoïc tam-muoäi, hoïc tueä vaø hoïc giaûi thoaùt. “Laïi moät luùc khaùc, caùc höõu laäu seõ heát, voâ laäu giaûi thoaùt, tueä giaûi thoaùt, töï tri töï taùc chöùng: ‘Ta, söï sanh ñaõ döùt, phaïm haïnh ñaõ laäp, nhöõng vieäc caàm laøm ñaõ laøm xong, töï bieát khoâng coøn taùi sanh ñôøi sau nöõa.’ Luùc baáy giôø, vò aáy thaønh töïu voâ hoïc giôùi, voâ hoïc tam-muoäi, voâ hoïc tueä, voâ hoïc giaûi thoaùt. “Ma-ha-nam, ñoù goïi laø nhöõng gì Theá Toân noùi veà hoïc giôùi, hoïc tam-muoäi, hoïc tueä, hoïc giaûi thoaùt cuûa baäc höõu hoïc; voâ hoïc giôùi, voâ hoïc tam-muoäi, voâ hoïc tueä, voâ hoïc giaûi thoaùt cuûa baäc voâ hoïc laø nhö vaäy.” Sau khi Ma-ha-nam doøng hoï Thích nghe nhöõng gì Toân giaû A-nan noùi, hoan hyû, tuøy hyû, töø choã ngoài ñöùng daäy leã Phaät roài lui.

Baáy giôø, Ñöùc Theá Toân bieát Ma-ha-nam vöøa ñi chöa laâu, baûo Toân giaû A-nan: “Hoï Thích ôû Ca-tyø-la-veä coù theå cuøng caùc Tyø-kheo baøn luaän nghóa lyù saâu xa chaêng?” A-nan baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, vaâng, hoï Thích ôû Ca-tyø-la-veä coù theå cuøng baøn luaän nghóa lyù saâu xa vôùi caùc Tyø-kheo.” Phaät baûo A-nan: “Nhöõng ngöôøi hoï Thích ôû Ca-tyø-la-veä seõ nhanh choùng ñöôïc lôïi toát, baèng tueä nhaõn cuûa Hieàn thaùnh coù theå thaâm nhaäp vaøo phaùp Phaät saâu xa.”

Phaät noùi kinh naøy xong, Toân giaû A-nan nghe nhöõng gì Phaät daïy, hoan hyû phuïng haønh. M KINH 935. SA-ÑAØ67 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Ni-caâu-luaät, taïi nöôùc Ca-tyø-la- veä. Baáy giôø coù hoï Thích, teân Sa-ñaø68, noùi vôùi Ma-ha-nam: “Theá Toân noùi Tu-ñaø-hoaøn thaønh töïu bao nhieâu phaùp?” Ma-ha-nam ñaùp: “Theá Toân noùi Tu-ñaø-hoaøn thaønh töïu boán phaùp. Nhöõng gì laø boán? Ñoái vôùi Phaät, ñoái vôùi Phaùp, ñoái vôùi Taêng coù loøng tin thanh tònh baát hoaïi, thaønh töïu Thaùnh giôùi, ñoù goïi laø Tu-ñaø-hoaøn thaønh töïu boán phaùp.” Sa-ñaø baûo Ma-ha-nam: “Toân giaû chôù noùi, chôù baûo raèng: ‘Theá Toân noùi Tu-ñaø-hoaøn thaønh töïu boán phaùp’, nhöng sau ñoù Tu-ñaø-hoaøn chæ thaønh töïu ba phaùp. Nhöõng gì laø ba? Ñoái vôùi Phaät, ñoái vôùi Phaùp, ñoái vôùi Taêng coù loøng tin thanh tònh baát hoaïi. Nhö vaäy, Tu-ñaø-hoaøn thaønh töïu ba phaùp, ba laàn noùi nhö vaäy. “Ma-ha-nam hoï Thích, khoâng theå khieán cho Sa-ñaø chaáp nhaän

67.

Paøli, S. 55.23 Godhaø. Cf. N0100(159).

68.

Thích thò Sa-ñaø ÄÀ ¤ó ¨F ªû. Paøli: sakko godhaø.

boán phaùp vaø Sa-ñaø hoï Thích cuõng khoâng theå khieán cho Ma-ha-nam chaáp nhaän ba phaùp. Caû hai cuøng ñeán choã Phaät, cuùi ñaàu leã döôùi chaân Phaät, roài ngoài lui qua moät beân, Ma-ha-nam hoï Thích, baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, Sa-ñaø hoï Thích laïi choã con, hoûi: ‘Theá Toân noùi Tu-ñaø-hoaøn thaønh töïu bao nhieâu phaùp?’ Con lieàn ñaùp: ‘Theá Toân noùi Tu-ñaø-hoaøn thaønh töïu boán phaùp. Nhöõng gì laø boán? Ñoù laø ñoái vôùi Phaät, ñoái vôùi Phaùp, ñoái vôùi Taêng, coù loøng tin thanh tònh baát hoaïi vaø thaønh töïu Thaùnh giôùi.’ Tu-ñaø-hoaøn thaønh töïu boán phaùp nhö vaäy. Sa-ñaø hoï Thích noùi: ‘Ma-ha-nam hoï Thích chôù noùi raèng: Theá Toân noùi Tu-ñaø- hoaøn thaønh töïu boán phaùp; maø Tu-ñaø-hoaøn thaønh töïu chæ ba phaùp. Nhöõng gì laø ba? Ñoù laø ñoái vôùi Phaät, ñoái vôùi Phaùp, ñoái vôùi Taêng coù loøng tin thanh tònh baát hoaïi. Theá Toân noùi Tu-ñaø-hoaøn thaønh töïu ba phaùp nhö vaäy’, noùi ba laàn nhö vaäy. “Con cuõng khoâng theå khieán cho Sa-ñaø hoï Thích chaáp nhaän boán phaùp vaø Sa-ñaø cuõng khoâng theå laøm cho con chaáp nhaän ba phaùp. Cho neân caû hai ñeán choã Theá Toân, nay xin hoûi Theá Toân Tu-ñaø-hoaøn thaønh töïu bao nhieâu phaùp?” Baáy giôø, Sa-ñaø hoï Thích töø choã ngoài ñöùng leân leã Phaät vaø chaép tay baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, neáu coù nhöõng phaùp töông tôï nhö vaäy xaûy ra, maø moät beân laø Theá Toân, moät beân laø Tyø-kheo Taêng, thì con seõ theo Theá Toân, khoâng theo Tyø-kheo Taêng. Hoaëc coù nhöõng töông tôï nhö vaäy xaûy ra, maø moät beân laø Theá Toân, moät beân laø chuùng Tyø-kheo-ni, Öu-baø-taéc, Öu-baø-di hoaëc Trôøi, hoaëc Ma, Phaïm, hoaëc Sa-moân, Baø-la-moân, chö Thieân, Ngöôøi theá gian, con cuõng chæ theo Theá Toân, khoâng theo caùc chuùng khaùc.” Baáy giôø, Theá Toân baûo Ma-ha-nam: “Theo Ma-ha-nam, Sa-ñaø hoï Thích lyù luaän nhö vaäy, coøn ngöôi thì theá naøo?” Ma-ha-nam baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, Sa-ñaø hoï Thích lyù luaän nhö vaäy, con coøn bieát noùi sao ñaây, maø con chæ coøn noùi toát, noùi chaân thaät thoâi.” Phaät baûo Ma-ha-nam: “Cho neân phaûi bieát Tu-ñaø-hoaøn thaønh töïu boán phaùp: Laø ñoái vôùi Phaät, ñoái vôùi Phaùp, ñoái vôùi Taêng coù loøng tin thanh tònh baát hoaïi vaø

thaønh töïu Thaùnh giôùi vaø neân thoï trì nhö vaäy.” Sau khi Ma-ha-nam hoï Thích nghe nhöõng gì Phaät ñaõ daïy, hoan hyû, tuøy hyû, töø choã ngoài ñöùng daäy ñaûnh leã roài lui. M

KINH 936. BAÙCH THUÛ69 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Ni-caâu-luaät, taïi nöôùc Ca-tyø-la- veä. Baáy giôø nhöõng ngöôøi hoï Thích ôû Ca-tyø-la-veä tuï taäp taïi nhaø cuùng döôøng baøn luaän, hoûi: “Ma-ha-nam, theá naøo laø lôøi thoï kyù toái haäu? Baùch Thuû hoï Thích70 meänh chung, Theá Toân thoï kyù ngöôøi naøy ñaéc Tu-ñaø-hoaøn, khoâng rôi vaøo phaùp ñöôøng aùc, nhaát ñònh höôùng thaúng Chaùnh giaùc, coøn baûy laàn qua laïi trôøi, ngöôøi, cöùu caùnh thoaùt khoå. Nhöng Baùch Thuû hoï Thích phaïm giôùi uoáng röôïu maø Theá Toân laïi thoï kyù ngöôøi naøy ñaéc Tu-ñaø- hoaøn... cho ñeán cöùu caùnh thoaùt khoå.

Naøy Ma-ha-nam, oâng neân ñeán hoûi Phaät roài nhö nhöõng gì Phaät daïy, chuùng ta seõ vaâng theo.” Khi aáy Ma-ha-nam ñeán choã Phaät, ñaûnh leã döôùi chaân, roài ngoài lui qua moät beân, baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, chuùng con, nhöõng ngöôøi hoï Thích ôû Ca-tyø-la-veä tuï taäp taïi nhaø cuùng döôøng baøn luaän nhö vaày: ‘Ma-ha-nam, theá naøo laø lôøi noùi thoï kyù toái haäu? Trong ñoù Baùch Thuû hoï Thích meänh chung, Theá Toân thoï kyù ñaéc quaû Tu-ñaø-hoaøn... cho ñeán cöùu caùnh thoaùt khoå. Nay oâng neân ñeán hoûi laïi Theá Toân, nhö nhöõng gì Theá Toân daïy chuùng ta seõ vaâng theo.’ Baây giôø con xin hoûi Phaät, xin Ngaøi giaûi thích cho.” Phaät baûo Ma-ha-nam: “Thaùnh ñeä töû noùi: ‘Ñaïi Sö Thieän Theä! Ñaïi Sö Thieän Theä!’ Mieäng noùi thieän theä maø taâm chaùnh nieäm, chaùnh kieán, taát nhieân thaâm nhaäp Thieän theä. Thaùnh ñeä töû noùi: ‘Chaùnh phaùp luaät! Chaùnh phaùp luaät!’ Mieäng noùi Chaùnh phaùp luaät, maø phaùt taâm chaùnh nieäm, chaùnh kieán, taát nhieân thaâm nhaäp Chaùnh phaùp. Thaùnh ñeä töû noùi: ‘Thieän höôùng Taêng! Thieän höôùng Taêng!’ Mieäng noùi thieän höôùng, maø phaùt taâm chaùnh nieäm, chaùnh kieán thì taát nhieân nhaäp thieän höôùng. Nhö vaäy, naøy Ma-ha-nam, Thaùnh ñeä töû ñoái vôùi Phaät moät loøng tònh tín; ñoái vôùi Phaùp, Taêng moät loøng tònh tín; ñoái vôùi phaùp coù lôïi trí, xuaát trí, quyeát ñònh trí, baùt giaûi thoaùt thaønh töïu, thaân taùc chöùng, baèng trí tueä maø thaáy höõu laäu ñaõ ñoaïn,

69.

Paøli, S. 55.24 Sarakaøni. Cf. N0100(160).

70.

Baùch Thuû Thích Thò . Paøli: Sarakaøni. Trong baûn Haùn: Satapaøòi.

ñaõ bieán tri. Nhö vaäy, Thaùnh ñeä töû khoâng höôùng vaøo ñòa nguïc, ngaï quyû, suùc sanh, chaúng ñoïa ñöôøng aùc, noùi laø A-la-haùn Caâu giaûi thoaùt71. “Laïi nöõa, Ma-ha-nam, Thaùnh ñeä töû tuyeät ñoái coù tín taâm thanh tònh ñoái vôùi Phaät... cho ñeán trí tueä quyeát ñònh, khoâng ñaït ñöôïc baùt giaûi thoaùt, thaân taùc chöùng, thaønh töïu an truï, nhöng vò aáy thaáy, bieát höõu laäu ñaõ ñoaïn. Ñoù goïi laø Thaùnh ñeä töû khoâng ñoïa vaøo ñöôøng aùc,... cho ñeán Tueä giaûi thoaùt72. “Laïi nöõa, Ma-ha-nam, Thaùnh ñeä töû tuyeät ñoái coù tín taâm thanh tònh ñoái vôùi Phaät... cho ñeán trí tueä quyeát ñònh, tuy ñaõ ñöôïc baùt giaûi thoaùt, thaân taùc chöùng, an truï coù ñuû, nhöng khoâng thaáy höõu laäu ñoaïn. Ñoù goïi laø Thaùnh ñeä töû khoâng ñoïa vaøo ñöôøng aùc,... cho ñeán Thaân chöùng73. “Laïi nöõa, Ma-ha-nam, Thaùnh ñeä töû tuyeät ñoái coù tín taâm thanh tònh ñoái vôùi Phaät... cho ñeán trí tueä quyeát ñònh, khoâng ñöôïc baùt giaûi thoaùt, thaân taùc chöùng, thaønh töïu an truï, nhöng thaáy bieát nhö thaät ñoái vôùi Chaùnh phaùp luaät. Ñoù goïi laø Thaùnh ñeä töû khoâng ñoïa vaøo ñöôøng aùc,... cho ñeán Kieán ñaùo. “Laïi nöõa, Ma-ha-nam, Thaùnh ñeä töû tuyeät ñoái coù tín taâm thanh tònh ñoái vôùi Phaät... cho ñeán trí tueä quyeát ñònh, tuy coù thaáy bieát nhö thaät ñoái Chaùnh phaùp luaät, nhöng chaúng ñöôïc Kieán ñaùo. Ñoù goïi laø Thaùnh ñeä töû khoâng ñoïa vaøo ñöôøng aùc,... cho ñeán Tín giaûi thoaùt. “Laïi nöõa, Ma-ha-nam, Thaùnh ñeä töû tin vaøo ngoân thuyeát thanh tònh cuûa Phaät74, tin vaøo ngoân thuyeát thanh tònh cuûa

Phaùp, cuûa Taêng, ñoái vôùi naêm phaùp laøm taêng tröôûng trí tueä, quaùn saùt kyõ löôõng, laõnh thoï tín, tinh taán, nieäm, ñònh, tueä. Ñoù goïi laø Thaùnh ñeä töû khoâng ñoïa vaøo ñöôøng aùc,... cho ñeán Tuøy phaùp haønh. “Laïi nöõa, Ma-ha-nam, Thaùnh ñeä töû tin vaøo ngoân thuyeát thanh tònh cuûa Phaät, tin vaøo ngoân thuyeát thanh tònh cuûa Phaùp, cuûa Taêng,...

71.

A-la-haùn caâu giaûi thoaùt , hay caâu phaàn giaûi thoaùt; A-la-haùn chöùng dieät taän ñònh. Baûn Paøli khoâng coù chi tieát naøy.

72.

A-la-haùn tueä giaûi thoaùt , coù tueä nhöng khoâng chöùng dieät taän ñònh.

73.

Thaân chöùng . A-na-haøm coù dieät taän ñònh ñöôïc goïi laø Thaân chöùng.

74.

Nhöng vò naøy chöa thaønh töïu boán chöùng tònh.

cho ñeán naêm phaùp ít trí tueä, quaùn saùt kyõ löôõng, laõnh thoï tín, tinh taán, nieäm, ñònh, tueä. Ñoù goïi laø Thaùnh ñeä töû khoâng ñoïa vaøo ñöôøng aùc,... cho ñeán Tuøy tín haønh. “Ma-ha-nam, ví nhö caây kieân coá75 naøy, ñoái vôùi nhöõng gì Ta ñaõ noùi maø coù theå hieåu nghóa thì thaät khoâng coù vieäc naøy; neáu noù coù theå hieåu thì Ta cuõng thoï kyù, huoáng chi Baùch Thuû hoï Thích maø Ta khoâng thoï kyù ñaéc Tu-ñaø-hoaøn. “Naøy Ma-ha-nam, Baùch Thuû hoï Thích luùc saép cheát, nhôø thoï trì tònh giôùi, boû uoáng röôïu neân sau khi maïnh chung Ta kyù thuyeát oâng ñaéc Tu-ñaø-hoaøn,... cho ñeán cöùu caùnh thoaùt khoå.” Ma-ha-nam hoï Thích nghe nhöõng gì Phaät noùi, hoan hyû, tuøy hyû, töø choã ngoài ñöùng daäy ñaûnh leã roài lui. M KINH 937. HUYEÁT76 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi Ñöùc Phaät truù taïi giaûng ñöôøng Truøng caùc, beân ao Di haàu, nöôùc Tyø-xaù-ly. Baáy giôø coù boán möôi Tyø-kheo77 ôû laøng Ba-leâ-da78, taát caû ñeàu tu haïnh a-lan-nhaõ vôùi y phaán taûo vaø ñi khaát thöïc79, coøn ôû ñòa vò höõu hoïc, chöa ly duïc. Hoï cuøng ñeán choã Phaät, cuùi ñaàu ñaûnh leã döôùi chaân Phaät, roài ngoài lui qua moät beân. Baáy giôø, Theá Toân nghó thaàm: ‘Boán möôi Tyø-kheo naøy ñang ôû laøng Ba-leâ-da, ñeàu tu haïnh a-lan-nhaõ vôùi y phaán taûo vaø ñi khaát thöïc, coøn ôû ñòa vò höõu hoïc, chöa ly duïc. Hoâm nay Ta neân thuyeát phaùp cho hoï ñeå ngay ñôøi naøy hoï chaúng khôûi caùc laäu, taâm ñöôïc giaûi thoaùt.’ Theá Toân

75. Kieân coá thoï , chæ caây ni-caâu-luaät (loaïi); Paøli: nigrodha. 76. AÁn Thuaän Hoäi Bieân, “45. Töông öng Voâ thuûy” goàm hai möôi chín kinh, soá 13277-13296. Ñaïi Chaùnh, kinh soá 937-956, phaàn sau quyeån 33 vaø moät phaàn ñaàu quyeån 34. Kinh 937, Paøli, S. 15.13. Tiösamattaø. 77. Baûn Paøli: tiösamttaø bhikkhuø, chæ coù ba möôi Tyø-kheo. 78. Ba-leâ-da tuï laïc . Paøli: Paøveyyakaø. 79. A-luyeän-nhaõ, phaán taûo y, khaát thöïc , , , haønh trì ba trong möôøi hai haïnh ñaàu ñaø: chæ soáng trong röøng, chæ khoaùc y phaán taûo vaø chæ khaát thöïc (khoâng nhaän lôøi môøi). Paøli: araóóakaø paösukuølikaø piòñaïpaøtikaø.

baûo boán möôi Tyø-kheo ôû laøng Ba-leâ-da: “Chuùng sanh töø voâ thæ sanh töû, bò voâ minh che laáp, aùi buoäc coå, maõi maõi xoay vaàn sanh töû, chaúng bieát bieân teá nguyeân thuûy cuûa khoå80. “Naøy caùc Tyø-kheo, caùc oâng nghó theá naøo? Nöôùc soâng Haèng cuoàn cuoän chaûy vaøo bieån lôùn, trong khoaûng aáy nöôùc soâng Haèng nhieàu? hay laø caùc oâng töø tröôùc ñeán nay bò xoay vaàn trong sanh töû, thaân theå bò phaù hoaïi, maùu tuoân chaûy nhieàu?” Caùc Tyø-kheo baïch Phaät: “Theo chuùng con hieåu yù nghóa cuûa lôøi Phaät noùi, chuùng con ñaõ troâi laên trong sanh töû quaù laâu, thaân chuùng con bò phaù hoaïi, maùu chaûy raát nhieàu, nhieàu gaáp traêm ngaøn vaïn laàn nöôùc soâng Haèng.” Phaät baûo caùc Tyø-kheo: “Haõy boû qua nöôùc soâng Haèng. Cho ñeán, nöôùc trong boán bieån lôùn laø nhieàu hay laø caùc oâng troâi laên trong sanh töû, thaân xaùc bò phaù hoaïi, maùu tuoân chaûy laø nhieàu?” Caùc Tyø-kheo baïch Phaät: “Nhö chuùng con hieåu yù nghóa cuûa lôøi Theá Toân noùi, chuùng con ñaõ troâi laên trong sanh töû, thaân bò phaù hoaïi, maùu tuoân chaûy raát nhieàu, nhieàu hôn caû nöôùc boán bieån lôùn.” Phaät baûo caùc Tyø-kheo: “Laønh thay! Laønh thay! Caùc oâng maõi luaân chuyeån sanh töû, maùu trong thaân theå tuoân chaûy raát nhieàu, hôn caû nöôùc soâng Haèng vaø nöôùc boán bieån lôùn. Vì sao? Vì caùc oâng ñaõ töøng sanh trong loaøi voi, hoaëc bò caét tai, muõi, ñaàu, ñuoâi, boán chaân, maùu huyeát voâ löôïng; hoaëc mang thaân ngöïa, thaân laïc ñaø, thaân traâu, choù, thaân caùc loaøi caàm thuù bò caét ñöùt tai, muõi, ñaàu, chaân, toaøn thaân, maùu tuoân chaûy voâ löôïng. Caùc oâng ñaõ töøng bò giaëc cöôùp, bò ngöôøi saùt haïi, caét ñöùt ñaàu, chaân, tai, muõi, toaøn thaân bò phaân ly, maùu tuoân chaûy voâ löôïng. Caùc oâng ñaõ töøng chòu thaân hoaïi meänh chung boû trong nghóa ñòa, maùu huyeát tanh noàng, tuoân chaûy soá löôïng khoâng löôøng; hoaëc ñoïa ñòa nguïc, suùc sanh, ngaï quyû, roài thaân hoaïi meânh chung, maùu huyeát tuoân chaûy cuõng voâ löôïng.” Phaät baûo caùc Tyø-kheo:

80. Paøli: anamataggoyaö saösaøro, pubbaø koæi na paóóaøyati, söï luaân chuyeån naøy laø voâ thuûy, khoâng bieát ñöôïc giôùi haïn toái sô cuûa noù.

“Saéc laø thöôøng hay voâ thöôøng?” Caùc Tyø-kheo baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, voâ thöôøng.” Phaät baûo caùc Tyø-kheo: “Voâ thöôøng laø khoå chaêng?” Caùc Tyø-kheo baïch Phaät: “Laø khoå.” Phaät baûo: “Neáu voâ thöôøng, khoå, laø phaùp bieán dòch, Thaùnh ñeä töû coù theå ôû trong aáy thaáy laø ngaõ, khaùc ngaõ, hoaëc ôû trong nhau chaêng?” Caùc Tyø-kheo baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, khoâng.” “Ñoái thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng laïi nhö theá.” Phaät baûo: “Nhöõng gì thuoäc veà saéc quaù khöù, vò lai, hieän taïi, hoaëc trong hoaëc ngoaøi, hoaëc thoâ hoaëc teá, hoaëc ñeïp hoaëc xaáu, hoaëc xa hoaëc gaàn, taát caû ñeàu chaúng phaûi ngaõ, chaúng khaùc ngaõ, chaúng ôû trong nhau, bieát nhö thaät theá. Ñoái vôùi thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng laïi nhö vaäy. Thaùnh ñeä töû quaùn saùt nhö theá ñoái vôùi saéc sanh chaùn lìa, ñoái thoï, töôûng, haønh, thöùc sanh chaùn lìa, ñaõ chaùn lìa neân chaúng öa thích, vì chaúng öa thích neân giaûi thoaùt, giaûi thoaùt tri kieán: ‘Ta, söï sanh ñaõ döùt, phaïm haïnh ñaõ laäp, vieäc caàn laøm ñaõ laøm xong, töï bieát khoâng coøn thoï thaân sau.” Khi Phaät noùi phaùp naøy, boán möôi Tyø-kheo nghe lôøi Phaät daïy, hoan hyû phuïng haønh. M KINH 938. LEÄ81 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi

Phaät truù taïi nöôùc Xaù-veä, röøng caây Kyø-ñaø trong vöôøn Caáp coâ ñoäc. Baáy giôø Theá Toân baûo caùc Tyø-kheo: “Chuùng sanh töø voâ thæ sanh töû cho ñeán nay, cöù maõi xoay vaàn, khoâng bieát ñöôïc bieân teá nguyeân thuûy cuûa khoå.

81. Nöôùc maét. Paøli. S. 15.3 Assu.

“Caùc Tyø-kheo nghó theá naøo? Nöôùc soâng Haèng... nöôùc trong boán bieån lôùn laø nhieàu hay laø nöôùc maét cuûa caùc oâng tuoân ra trong voøng sanh töû luaân hoài laø nhieàu?” Caùc Tyø-kheo baïch Phaät: “Nhö chuùng con hieåu yù nghóa cuûa lôøi Phaät noùi, nöôùc maét cuûa chuùng con tuoân rôi trong voøng sanh töû luaân hoài raát nhieàu, nhieàu hôn caû nöôùc soâng Haèng vaø nöôùc boán bieån lôùn.” Phaät baûo caùc Tyø-kheo: “Laønh thay! Laønh thay! Nöôùc maét cuûa caùc oâng tuoân rôi trong voøng sanh töû luaân hoài raát nhieàu, chöù khoâng phaûi nöôùc soâng Haèng vaø nöôùc boán bieån. Vì sao? Vì caùc oâng ñaõ töøng bò maát cha meï, anh em, chò em, thaân thuoäc, ngöôøi quen, bò maát maùt tieàn cuûa, nöôùc maét tuoân rôi cho nhöõng söï maát maùt ñoù nhieàu voâ löôïng. Caùc oâng cöù maõi bò neùm ra nghóa ñòa, maùu tanh chaûy ra, roài sanh vaøo ñòa nguïc, ngaï quyû, suùc sanh.

“Naøy caùc Tyø-kheo, caùc oâng töø voâ thæ sanh töû luaân hoài, maùu vaø nöôùc maét trong thaân raát nhieàu, nhieàu voâ löôïng. “Naøy caùc Tyø-kheo, saéc laø thöôøng hay voâ thöôøng?” Caùc Tyø-kheo baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, voâ thöôøng. “Neáu voâ thöôøng, ñoù laø khoå chaêng? “Baïch Theá Toân, khoå. “Neáu voâ thöôøng, khoå laø phaùp bieán dòch, ña vaên Thaùnh ñeä töû coù neân ôû trong ñoù thaáy laø ngaõ, khaùc ngaõ, hoaëc ôû trong nhau chaêng?” Caùc Tyø-kheo baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, khoâng. “Thoï, töôûng, haønh, thöùc laïi cuõng nhö theá. “Naøy caùc Tyø-kheo, Thaùnh ñeä töû bieát nhö theá, thaáy nhö theá... ñoái vôùi saéc giaûi thoaùt, ñoái vôùi thoï, töôûng, haønh, thöùc, giaûi thoaùt, giaûi thoaùt sanh, giaø, beänh, cheát, öu, bi, khoå, naõo.” Phaät noùi kinh naøy xong, caùc Tyø-kheo nghe lôøi Phaät daïy, hoan hyû phuïng haønh. M

KINH 939. MAÃU NHUÕ82 Toâi nghe nhö vaày: Moät thôøi Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Caáp coâ ñoäc, röøng caây Kyø-ñaø, taïi nöôùc Xaù-veä. Baáy giôø Theá Toân baûo caùc Tyø-kheo: “Chuùng sanh töø voâ thæ sanh töû, bò voâ minh che laáp, aùi troùi coå, cöù maõi luaân chuyeån chaúng bieát coäi goác cuûa khoå.” Phaät baûo caùc Tyø-kheo: “Caùc Tyø-kheo nghó theá naøo? Nöôùc soâng Haèng vaø nöôùc trong boán bieån lôùn laø nhieàu hay laø söõa meï maø caùc oâng uoáng maõi luaân chuyeån trong sanh töû laø nhieàu?” Caùc Tyø-kheo baïch Phaät: “Nhö chuùng con hieåu yù nghóa lôøi Phaät noùi, söõa meï maø chuùng con ñaõ uoáng trong voøng sanh töû coøn nhieàu hôn nöôùc soâng Haèng vaø nöôùc boán bieån lôùn.” Phaät baûo caùc Tyø-kheo: “Laønh thay! Laønh thay! Söõa meï maø caùc oâng ñaõ uoáng trong voøng sanh töû coøn nhieàu hôn nöôùc soâng Haèng vaø nöôùc boán bieån lôùn. Vì sao? Caùc oâng ñaõ töøng hoaëc sanh trong loaøi voi, uoáng söõa meï voâ löôïng, voâ soá; hoaëc sanh laøm laïc ñaø, ngöïa, traâu, löøa v.v... caùc loaøi caàm thuù uoáng söõa meï voâ löôïng voâ soá. Caùc oâng ñaõ töøng boû thaân nôi goø maû, maùu muû cuõng tuoân

chaûy voâ löôïng; hoaëc ñoïa ñòa nguïc, ngaï quyû, suùc sanh, maùu tuûy tuoân chaûy cuõng nhö vaäy. “Naøy caùc Tyø-kheo, caùc oâng töø voâ thæ sanh töû ñeán nay, chaúng bieát coäi goác cuûa khoå. “Naøy caùc Tyø-kheo, saéc laø thöôøng hay voâ thöôøng? “Baïch Theá Toân, voâ thöôøng.” “... Thaùnh ñeä töû ñoái vôùi naêm thoï aám quaùn saùt chaúng phaûi ngaõ, chaúng phaûi ngaõ sôû, ñoái vôùi taát caû phaùp theá gian ñeàu khoâng chaáp thuû, vì khoâng chaáp thuû neân khoâng dính maéc, vieäc caàn laøm ñaõ laøm xong, töï bieát khoâng coøn thoï thaân sau.” Phaät noùi kinh naøy xong, caùc Tyø-kheo nghe lôøi Phaät daïy, hoan hyû phuïng haønh.

82. Söõa meï. Paøli, S. 15.4 Khìraö.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.